

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

ГОДИНА X XV БРОЈ 1 18. ЈАНУАР 2016. ГОДИНЕ

Цена овог броја је 50 динара
Годишња претплата је 1.000 динара

АКТА ОПШТИНСКОГ ВЕЋА

924.

Општинско веће општине Горњи Милановац на основу члана 61. Статута општине Горњи Милановац („Сл. гласник општине Горњи Милановац“, бр. 28/2014), чланова 4. и 26. Одлуке о општинском већу општине Горњи Милановац („Сл. гласник општине Горњи Милановац“, бр. 24/2008), члана 23. Одлуке о буџету општине Горњи Милановац за 2016. годину („Сл. гласник општине Горњи Милановац“, бр. 22/2015) и Решења Министарства пољопривреде и заштите животне средине број 320-00-10433/2015-09 од 14. јануара 2016. године којим се даје претходна сагласност на Предлог програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Горњи Милановац за 2016. годину, на седници одржаној 18. јануара 2016. године, доноси

ЗАКЉУЧАК

о утврђивању Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Горњи Милановац за 2016. годину

Члан 1.

Овим закључком утврђује се Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Горњи Милановац за 2016. годину.

Члан 2.

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Горњи Милановац за 2016. годину одштампан је уз овај закључак и чини саставни део закључка.

Члан 3.

Овај закључак ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Горњи Милановац“.

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ
Број:3-06-3/2016 од 18. јануара 2016. године

ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ
Милисав Мирковић,с.р.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

ПРОГРАМ

**МЕРА ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ
И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ ЗА 2016.
ГОДИНУ**

ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

**ПРОГРАМ
МЕРА ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ
И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ
ЗА 2016. ГОДИНУ**

ПОГЛАВЉЕ 1: ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1.1 Анализа постојећег стања

Својим географским и климатским карактеристикама рурално подручје општине Горњи Милановац пружа значајан потенцијал за развој различитих пољопривредних и непољопривредних делатности. Земљишне површине, уз повољне климатске услове и квалитетну примену агротехничких мера, пружају добре предпоставке за разноврснију и квалитетнију воћарску, сточарску, ратарску, па и шумарску производњу. У ратарској производњи и даље доминирају житарице. У сточарском фонду још увек је велики број говеда, оваца, свиња, коња и нарочито живине. Код воћарске производње најобимнија је производња шљива и малина, али се доста гаје и крушке, јабуке, вишње, ораси и купине. Последњих година интензивира се органска производња за коју постоје скоро идеалне предуслови (очувана природна средина и велики удео екстезивних засада лакше адаптивних на органски начин производње), а едукацијом пољопривредника, од стране стручних служби, овај вид пољопривредне производње се све више развија.

Површина општине Горњи Милановац износи 83.613 ха, од чега је пољопривредно земљиште 54.755 ха (или 65,5%), док обрадиво пољопривредно земљиште заузима 49.469 ха (односно 59,2% од укупне површине општине). На територији општине послује 5.956 пољопривредних газдинстава.

Примарна пољопривредна производња омогућава развој прехрамбеног сектора: сектор замрзнутог воћа и поврћа, производња сокова, производња меса и млека, производња кондиторских производа.

Скромно заступљена плодна земљишта (I и II бонитетна класа) лоцирана су у равничарско-долински атарима, у комплексима урбанизованим деловима простора, па су стога и угрожена ширењем насеља.

Апсолутна већина пољопривредних површина има већи број озбиљних ограничења за интензивну обраду, тако да је њихово еколошко одрживо и економски рационално коришћење условљено развојем сточарства, посебно млечно-месног говедарства и овчарства на целој територији општине.

У целини гледано, структура коришћења пољопривредног земљишта и развоја пољопривреде усклађена је са природним погодностима и ограничењима.

У складу са изузетним агроколошким погодностима, брезуљкасто-брдовити терени, традиционално су усмерене на производњу кромпира, шљиве, малине и других врста јагодастог воћа посебног квалитета. Захваљујући специфичним микрорељефним и хидролошким утицајима, брдско-планински предели су, такође, погодни за рентабилну производњу квалитетног воћа, напореда са коришћењем бујне вегетације пространих природних травњака за развој говедарства и овчарства, уз искоришћавање природних предиспозиција за примену биолошких/еколошких метода производње хране.

Међутим, несумњиво еколошке предности наслеђене производне оријентације угрожене су већ дуже време бројним утицајима, који се могу сажети у следеће групе проблема:

- Главни тржишни вишкови пољопривредне производње (месо, млеко, јаја и воће) спадају у ред скупљих намерница, које наилазе на баријеру куповно способне тражње на домаћем тржишту, а од половине прошлог века на све већа ограничења у извозу, која кулминирају током кризних година, када је дошло до потпуног одсецања од светских трговинских токова и колапса прехрамбене индустрије, чему је одолео само извоз свеже и замзнуте малине;
- Исувише уситњен земљишни посед недозвољава успостављање повољних релација, посебно земљишта према радној снази и механичкој опреми, којима се обезбеђује остваривање задовољајућег нивоа пољопривредног дохотка, с једне, и ценовна конкурентност пољопривредних производа, с друге стране, што представља један од главних узрока друштвене, производне и економске пасивизације пољопривредних домаћинстава и старења пољопривредне популације. Пољопривреда се данас доминантно ослања на допунски рад запослених у неаграрним делатностима.
- Слаб квалитет и низак ниво опремљености пољопривреде одговарајућим врстама машина и уређаја, нарочито ако се ради о машинама за осавремењивање производње, транспорта и складиштења пољопривредних производа, опреми стајског смештаја у складу са савременим хигијенским стандардима, специјализованим машинама за негу и експлоатацију воћних засада, што представља битно ограничење за искоришћавање природних компаративних предности општине Горњи Милановац;
- Успорена дифузија научно – техничког прогреса, савремених еколошких стандарда, економског знања и тржишних информација у пољопривредну праксу, не само због ниског нивоа општег и стручног образовања претежног дела пољопривредних произвођача, већ пре свега због непостојања одговарајуће инфраструктуре

развоја, контроле примене и атестирања средстава за заштиту биљака од болести и штеточина, санитације сеоских насеља и сл.

Заштићена природна добра

На основу документације Завода за заштиту природе Србије, као и увидом у Централни регистар заштићених природних добара, на територији општине Горњи Милановац, налазе следећа заштићена природна добра:

1. Споменик природе „**Стабла хрста цера**“ (КО Доња Црнућа, кп.бр.1817) – један од ретких представника некадашњих сладуновоцарских шума.

2. Споменик природе „**Храст лужњак – Стражев**“ (КО Синошевићи, кп.бр.761) – један од ретких представника некадашњих лужњачкојасенових шума.

3. Строги природни резерват „**Велики Штурац**“ (КО Рудник, кп.бр.17део) – састојина букове шуме са понеким јавором и грабом на планини рудник, захвата површину од 8,00 ха.

4. Меморијални природни споменик „**Таковски грм**“ (КО Таково, кп.бр.213,214/2, део 215/2, део 364/2, део 463/4, 476,469/1, 469/2, 470/2) – део природног простора села Таково на коме је донета одлука о подизању Другог српског устанка 1815. год.

5. Споменик природе „**Островица**“ (КО Заграђе, кп.бр.502) –палеовулкански нек, са остацима средњовековног града на врху. Укупна заштићена површина износи око 13,73 ха.

6. Споменик природе „**Мала Бездан**“ (КО Полом, кп.бр.80) – представља природну реткост, споменик геоморфолошког карактера. Решење бр.35015/81 о стављању под заштиту пећине „Мала Бездан“ донела је СО Горњи Милановац 29.11.1981.год. Забрањено је предузимати радње и активности које би измениле изглед овог природног добра.

7. Предео нарочите природне лепоте „**Рајац**“ представља заравњену таласасту, планинску висораван обраслу бујном вегетацијом, са интересантним природним и културноисторијским објектима (пећине, врела, споменици, остаци манастира и сл.).

Подручје планине Рудник издваја се као просторна целина са вредном флором и фауном и изузетним пејзажним одликама.

Западни део простора општине Горњи Милановац је подручје дефинисано као „**Емералд мрежа**“. Емералд мрежа је европска еколошка мрежа за очување дивље флоре и фауне и њихових природних станишта. Она функционише упоредо са програмом NATURA 2000 коју чини европска мрежа заштићених природних подручја. Циљ формирања ове мреже је да обезбеди дугорочни опстанак најугроженијих и највреднијих врста и станишта Европе.

1.1.1. Географске и административне карактеристике

Општина Горњи Милановац заузима простор између 43°56' и 44°16' северне географске ширине, односно 20°03' и 20°37' источне географске дужине. Налази се у југозападном делу Србије, на додиру западне Србије, Гуже и Поморавља, захватајући простор подгорина планина Рудника, Сувобора и Маљена. Територија општине граничи се са 8 суседних општина: на северу са подручјима општина Љиг и Аранђеловац, на североистоку и истоку са подручјима општина Топола и Крагујевац, на југуистоку и југу са подручјима општина Кнић и Чачак, и на западу и северозападу са подручјима општина Пожега и Мионица.

Положај општине Горњи Милановац у Србији

**Основни подаци о општини Горњи Милановац и Моравичком округу
(површина и становништво), 2011. година**

	Површина (км ²)	Удео у укупној површини (%)		
		Горњи Милановац	Округ	Србија
Општина Горњи Милановац	836	100	27.71	0.94
Моравички округ	3.016		100	3.41
Република Србија	88.361			100
Број становника	Удео у укупном броју становника (%)			Густина насељености (бр. становника по км ²)
	Горњи Милановац	Округ	Србија	
44.438	100	20.9	0.62	53
212.149		100	2.97	70
7.120.666			100	81

Општина Горњи Милановац заузима 27.7% површине и обухвата 20.7% становништва Моравичког округа, односно 0.9% површине и 0.6% становништва Републике Србије. Према процени Републичког завода за статистику из 2009. године, са 44.663 становника, општина Горњи Милановац друга је општина Моравичког округа (после Чачка) по броју становника, а такође се налази на другом месту и према укупној површини територије, са површином од 836 км² (испред ње је само општина Ивањица са 1090 км²). Просечна густина насељености износи 54 ст./1км², што је мање у односу на Моравички округ (72ст./1км²) и Републику Србију (83ст./1км²).

Територија општине Горњи Милановац обухвата 63 насеља (63 катастарске општине), која су организована у 51 месну заједницу, од чега је 1 насеље градског типа, а 62 су сеоска насеља. Према попису из 2002. године, поред града Горњег Милановца који има 23.982 становника, највећа насеља општине су Прањани (1.786 становника), потом Рудник (1.706 становника) и Брђани (1.227 становника). Остала насеља су села са мање од 1000 становника.

Сам град Горњи Милановац је насеље новијег типа. Заузима 44°02' северне географске ширине, односно 20°29' источне географске дужине и он је административно и управно седиште општине, смештен на левој и десној обали реке Деспотовице. Центар града налази се на надморској висини од 332 м. На том месту укрштају се регионални путни правци који су повезани мрежом локалних путева и омогућавају Горњем Милановцу везу са свим деловима општинске територије. На највећој удаљености од општинског центра су насеља Гојна Гора (63 км) и Драгољ (35 км).

Горњи Милановац има веома повољан природногеографски и саобраћајни положај. За саобраћај општине посебан значај има Ибарска магистрала, државни пут првог реда, која је на северу повезује са Београдом (122 км), а на југу са Чачком (22 км), Ужицем (80 км), Златибором и даље – Црногорским приморјем (Петровац – 410 км) и Скопљем (314 км).

Од Краљева Магистрала пружа погодну везу са познатим бањским локалитетима (Матарушка бања, Врњачка бања, Рибарска бања), планинским и скијашким центрима (Гоч, Копаоник, Јастребац), културноисторијским споменицима (манастири Студеница, Жича, Љубостиња), као и градским насељима (Трстеник, Крушевац, Тишевац), који имају везу са аутопутем Београд–Ниш–Скопље–Ђевђелија–Солун. Паралелно са Ибарском магистралом, правцем северозапад–југоисток, преко територије општине пролазе два регионална пута. Један који повезује Г. Милановац са Кадином Луком, а други који га повезује са Рудником и даље, преко Тополе, са Београдом. На истоку општине регионални пут долином Груже повезује Г. Милановац са Крагујевцем, а на западу са Пожегом.

Сва насељена места општине повезана су локалним асфалтним путевима са Ибарском магистралом и регионалним путевима у општини. Према процени РЗСа из 2010. године, укупна путна мрежа на територији општине износи 510 км, од чега су магистрални путеви 37 км, регионални 191 км, а локални 282 км.

Наведене саобраћајнице значајна су спона привреде општине и Моравичког округа са привредом осталих делова земље и важан су чинилац у међурегионалном и државном транзиту робе и путника. То их чини осовином развоја, око које су сконцентрисани становништво и делатности.

1.1.2. Природни услови и животна средина

На подручју општине Горњи Милановац истиче се брдскопланински рељеф. Рашчлањен је речним долинама Каменице, Чемернице, Дичине, Деспотовице и Груже. Овај предео се налази између планина: Маљен (970 м), Суворбор (866 м), Рајац (848 м), Рудник (1132 м), Јешевац (902 м), Вујан (856 м) и побрђа Каблара и Шиљковице.

Планине Рудик, Јешевац и Вујан припадају старим громадним планинама. Млађим, веначним планинама припадају Рајац, Суворбор, Маљен и побрђе Каблара и Шиљковице.

Брдскопланинско подручје формирају планине: Рудник на североистоку, Рајац и Суворбор на северу, Маљен на северозападу, Висораван Гојне Горе и брдо Шиљковица на југозападу, Главаја, Галич и Рожањ на југу и Вујан и Јешевац на југоистоку. Посебне одлике рељефа су дугачке, непрекинуте косе, које се спуштају од Маљена, Суворбора и Рајца према Чачанској котлини.

Масив Рудника има доминантан положај у Шумадији. Највиша кота општине, а уједно и Шумадије је Цвијићев врх (раније Велики Штурац) са висином од 1132 м. На Руднику се налази још неколико врхова изнад 1000 м надморске висине.

Највиша кота Суворбора је истоимени врх (866 м), затим следе Данилов врх, Црни врх, Мујавац и Бабина глава. Од Суворбора се пружају две вододелнице, једна на исток према Руднику, између Деспотовице и Дичине на југу и Љишке реке на северу. Друга према југоистоку између слива Дичине на истоку и Чемернице на западу.

Падине Вујна се пружају према Деспотовици и граде Брђанску клисуру. На јужној и југоисточној страни, највише коте су врхови: Вујна (Велики Вујан 856 м), Јешевца (Црни врх 902 м) и Тријеска (763 м).

Средишњи део је знатно нижи и смиренји са мноштвом поља и котлина, изнад којих се уздижу благо нагнуте терасе некадашњег језерског дна, испресецане потоцима и рекама.

Нижи део терена заузима централни део општине. Најниже тачке терена су на северу у долини Драгобиља (233 м) и на југу у долини Деспотовице (258 м). Општински центар је лоциран у нижем делу терена са просечном надморском висином од 329 м. Поред централног дела општине, нижих терена има и у долинама Каменице.

Од специфичних облика рељефа, истиче се Островица, која се налази на северозападним огранцима Рудника. Одликује се изразитом индивидуалношћу, специфичном морфолошком физиономијом и истакнутим висинским положајем у односу на околни рељеф. Има облик врло стрме купе са два неједнака зуба на врху. Постала је надимањем густих маса лаве и образовањем нека, о чему сведочи шиљати доминантни врх, ексхумирани палеовулкански нек.

Интересантни облици рељефа поред Островице су: Мокра пећина, Тријеска и клисуре Деспотовице, Каменице и Чемернице. Мокра пећина се налази у зони додире кречњачке крпе Равне горе и серпентина источних огранака Маљена.

Представља крашку творевину ходничког типа, која се састоји из једног канала и система уских бочних канала. Укупна дужина пећине износи око 400 метара и богата је интересантним пећинским накитом. Тријеска је лоптаста вулканска стена, која се налази на западним обронцима Јешевца.

Положај општине Горњи Милановац и изражен рељеф имају утицај на карактеристике климе и условили су хладнију климу у односу на ниже пределе Шумадије и западног Поморавља.

Клима подручја је умереноконтинентална. Најхладнија, хумидна клима је у пределу врхова Рудника, нешто шире око врхова Рајца и у северозападном делу Богданице. Умеренохумидна клима карактеристична је за делове Мајдана и Рудника који се налазе ближе врховима Рудника и у већем делу подручја Суворбора и Рајца. Најблажа,

субхумидна клима је заступљена у делу Трудеља, Драгоља и Брђана. Благохумидну климу имају остали делови територије. Од подручја Рудника хладније је подручје Сувобора, који је изложен северозападним струјањима ваздуха.

Вредности средње годишње температуре ваздуха крећу се од 7,2°C до 11°C. Средња годишња температура ваздуха у граду Горњем Милановцу је 9,8°C. На врховима Рудника она износи 7,7°C. Најнижа средња годишња температура забележена је на врху Сувобора 7,2°C, а највишу вредност (преко 11°C) има само део насељеног места Драгољ.

Јануар је најхладнији месец, најтоплији је јули. Током лета температура прелази преко 30°C, док се у зиму спушта и испод 18° С. Ветрови су веома ретки и слаби, јављају се током раног пролећа и касне јесени. Углавном дува северац у јесен и јужни ветар у пролеће. Најкишовитији месеци су мај и јун, а најмање кишовити су фебруар и март. Највише снежних падавина има у јануару и децембру. Средња годишња висина падавина креће се од 788 мм (300 м) до 985 мм (врх Рудника). Највеће средње годишње висине падавина (преко 950 мм) су на самим врховима Рудника, Сувобора и Рајца. Најмање падавина (испод 800 мм) падне у околини Горњег Милановаца (градско подручје, делови Велеречи и Бруснице) и у Давидовици.

Трајање снега је од 80 до 120 дана у нижим и од 160 до 200 дана у вишим пределима. Просечна вредност релативне влажности ваздуха у Горњем Милановцу у току године износи око 77,8%. Најмања влажност је лети (69,4%), а највећа зими (85,4%). Просечна облачност износи 96 дана годишње и јавља се, углавном, у јесен и зиму. Дневно трајање сунчевог сјаја у лето је 9,3 сати, а у зиму 2,3 сата. Просечан број сунчаних сати је 2.100 годишње.

Реке овог подручја нису велике по количини воде и површини слива. Мрежа неколико већих и многобројних мањих токова чини сливно подручје веома разуђеним, али не и довољно богатим водом. Највећа река је Каменица. Највећи број водених токова припада сливу Западне Мораве, а мањи део сливу Саве.

У подручју Сувобора и Маљена протиче река Каменица, која настаје на јужним падинама Дивчибара. Испод Сувобора, из Мокре пећине извире река Чемерница. Обе реке уливају се у Западну Мораву. Дичина извире у подножју Сувобора, протиче кроз Таково и улива се у Чемерницу.

На јужним падинама Рудника извире река Гружа, која тече правцем запад–исток. Вододелница је Рудника и Јашевца. Деспотовица извире испод Рудника, на западној страни Цвијићевог врха и њен слив обухвата делове Рудника, Јешевца и Вујна. У делу Горњег Милановаца према Чачку она пробија серпентинску масу Вујна и Илијака и гради Брђанску клисуру. Испод Цвијићевог врха извире и река Јасеница, која протиче у североисточном делу подручја. Драгобиљ и Качер простиру се у северном делу и припадају сливу Саве.

У подножју старих, громадних планина јавља се неколико термоминералних извора, који нису много експлоатисани, мада изворишне воде показују лековита својства. Најзначајнији термоминерални извори су: Млаковац, Сврачковци, Савинац и Барутњива вода.

У термоминералном извору Млаковац вода је сумповито-борно-силицијска и достиже температуру до 40°C. Два издашна извора налазе се у Сврачковцима са температуром воде до 28°C. Вода изворишта у Савинцу је сумповито-силицијско-борна, највише температуре до 25°C. Сумповита вода у Брђанима достиже температуру до 15°C.

Рељеф са педолошким супстратом, заједно са хидролошком мрежом и климатским приликама, условио је значајну биолошку и предеону разноврсност. Предеона разноврсност условљена је динамиком рељефа, издигнутим косама, истакнутим видиковцима, распоредом шумских, травних и обрадивих површина, потоцима и мањим рекама, комплексима природних букових и храстових шума, борових култура ширег окружења Сувобора, пространим пашњацима и каменитим пределима у сливовима река.

Површина под шумама износи око 33% од укупне површине општине. Најзаступљеније врсте су храст и буква. Храст заузима 52%, буква 23%, остали лишћари 16 % и четинари 9% површине под шумом. На нашем подручју присутни су различити типови шума, а неки од њих су: шуме сладуна и цера; китњака; китњака и цера; брдске букве и планинске букве. У природном резервату „Велики Штурац“, који је лоциран недалеко од највишег врха планине Рудник, налази се шума планинске букве (*Fagetum moesiacaе montanum*), која представља један од ретких остатака некада богатих шума Рудника, па је ова површина заштићена као природна реткост која је значајна за очување генофонда поменуте заједнице. После шумске, најзаступљенији је ливадски тип вегетације.

Укупна површина државних и манастирских шума на територији ПО Г. Милановац износи 12 622.88 ха, бруто дрвна запремина је 1 708 760 m³, укупан запремински прираст износи 55 915 m³. Просечна запремина по хектару је 141 m³. Површина шума приватних сопственика износи 71019.97 ха.

**Структура површина у оквиру шума сопственика на територији
општине Горњи Милановац**

Структура површина по исказу	Површина	
	ха	%
Шуме	25300.00	35.6

Шумске културе	43.75	0.1
Шумско земљиште	6250.00	8.8
Земљиште за остале сврхе	39426.22	55.5
Неплодно		
Укупно Горњи Милановац	71019.97	100.0
Државни посед	12622.88	

Биљни покривач се одликује богатом флором са око 900 врста биљака, међу којима је око 15 ретких и ендемичних врста. Лековитих биљака има око 100 врста. Утврђено је присуство око 85 врста гљива, од којих преко 50 представљају јестиве гљиве.

У животињском свету најбројнија група су птице (преко 120 врста) и сисари (око 50 врста). Од дивљачи која се гаји у ловиштима, најзначајнији су: срна, дивља свиња и зец. У рекама је утврђено присуство 7 врста риба.

Урбано зеленило Горњег Милановца, његови паркови, травњаци и дрвореди, поред тога што доприносе лепшем визуелном доживљају града, имају и свој здравствени значај.

Поједина стабла дрвећа заштићена су као природна добра: два храста лужњака (*Quercus robur*) са усвојеним називом „Таковски грм” (3. категорија), стабло храста цара (*Quercus cerris*) у Доњој Црнући (3. категорија) и храст лужњак (*Quercus robur*) са усвојеним називом „Храст лужњак Стражев” (3. категорија). Знаменито место „Таковски грм” налази се у непосредној близини Споменика Милошу Обреновићу. На простору који је проглашен за културно добро од изузетног значаја, налазе се два храста лужњака стогодишње старости. „Храст лужњак Стражев” налази се у Синошевићима, представља изузетног репрезента некада широко распрострањених заједница лужњака. Висок је 25 м и старости око 300 година. Природно добро „Стабло храста цара” у Доњој Црнући је карактеристична врста ксеромезотерних типова шума и старости је преко 180 година.

Структура земљишних површина

	Општина (км ²)	Удео у укупној површини општине (%)	Удео општине у површини истог типа у округу (%)	Округ (км ²)	Удео округа у површини истог типа у Србији (%)	Србија (км ²)
Пољопривредна површина	547,6	65,5	30,62	1.786	3,5	51.123
Обрадива површина	383	44,7	26,32	1.389	3,3	42.277
Обрасла шумска површина	268	32,1	23,53	1.140	5,7	19.845

СТАЊЕ И ТРЕНДОВИ У РУРАЛНИМ ПОДРУЧЈИМА

1.1.3. Демографске карактеристике и трендови

Број становника у руралном подручју општине се смањивао у последњих 60 година. Према званичним подацима пописа из 2012. године број становника у руралном подручју је 20.190 што је за око 3.469 људи мање у односу на попис из 2002. године. Са друге стране број становника у граду је наставио да расте.

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011
Горњи Милановац	49604	49859	47894	48420	50651	50087	47641	44406
Градска	2697	3402	4492	10972	17791	22432	23982	24216
Остала	46907	46457	43402	37448	32860	27655	23659	20190

Према квалитативним подацима један од основних разлога одлива становника из руралног подручја је доживљај живота у граду као атрактивнијег у односу на село. Становници села живот у граду доживљавају као атрактивнији јер им омогућава већу удобност и већи број различитих стимулација какав немају у селима.

У руралном подручју општине живи 50,22 % становништва мушког пола и 49,78 % женског пола.

Према мишљењима становника анкетираних села један од разлога овакве структуре јесте одлив женске популације која села напушта раније и чешће од мушкараца из различитих разлога социолошко - психолошке природе. Основна хипотеза је да су мушкарци као будући носиоци пољопривредних газдинстава интензивније стимулирани од стране родитеља и других ауторитативних фигура да остану у селима док су жене стимулисане да заснују брачне и друге партнерске заједнице у урбаном подручју.

1.1.4. Диверзификација руралне економије

Главни економски потенцијал села општине Горњи Милановац представља пољопривреда - акценат је на производњи кромпира, воћарству и сточарству и на преради воћа и млечних производа. Такође предузетништво је у мањој мери заступљено код појединих становника. Виша прерада прехранбених производа, сеоски туризам, ручна радиност, традиционална текстилна производња и израда сувенира су само неке од активности које су потенцијал, али је потребно још доста системског рада, улагања и подршке да постану самоодрживи.

У последње време, уочљиво је интензивно раслојавање пољопривредних домаћинстава где се издвајају домаћинства која почињу да сепреоријентишу на интензивну и специјализовану производњу (кромпира; воћарство: малина, купина, јабука, шљива; сточарство: фарме јунади и свиња; живинарство).

Број предузећа по величини, 2013. година

	Број предузећа				Удео у укупном броју предузећа истог сектора (%)			Удео у укупном броју предузећа (%)
	Велика	Средња	Мала	Укупно	Велика	Средња	Мала	
Укупно	7	26	398	431	1,7	6	92,3	100

У општини Горњи Милановац има 1521 предузетника од чега су највећим делом трговинске и занатске радње. (податак од 30.11.2014. г.)

У општини Горњи Милановац постоје бројни капацитети за прераду воћа и поврћа, производњу и прераду меса и млека, алкохолних пића и минералне воде, сточне хране, чајева и сл. Прехрамбени сектор општине бележи висок ниво извоза а чему је посебно заслужна Компанија Таково ад Горњи Милановац.

Мogućности диверзификације руралне економије

Општина Горњи Милановац обилује бројним, изузетно атрактивним елементима туристичке понуде. Релативно повољан географски положај на важним путним правцима и близина потенцијалних туристичких тржишта, богатство културног наслеђа на релативно малом простору, уклопљеност културног богатства у туристички атрактивна природна подручја са више заштићених природних области, манастири, велики број знаменитих личности пониклих са овог подручја, догађаји везани за националну историју омогућили су да се општина Горњи Милановац издвоји као аутентична туристичка дестинација. Као посебне целине, поред градског језгра, издвајају се Таково, Рудник, Коштунићи, Равна Гора, Савинац, Враћевшница и Вујан. Географски положај, природни фактори, културно-историјско наслеђе, јасно говоре да ово подручје може да развија следећа туристичка кретања: екскурзиони туризам (ђаци, студенти, пензионери...), верски, образовни (едукативне радионице), спортски (припреме спортиста, планинарење, бициклизам, слободно пењање...), манифестациони и посебно сеоски туризам.

1.1.5. Рурална инфраструктура

Саобраћајна инфраструктура

Саобраћајно-географски положај Горњег Милановца је повољан обзиром да територијом града пролази један од најважнијих друмских коридора у нашој земљи, државни пут првог реда бр.22 Београд-Чачак-Краљево (тзв. "ибарска магистрала"), којима Горњи Милановац остварује везе са ближим и даљим окружењем.

Западно од општине са истим правцем пружања (север-југ) тарсиран је државни пут првог реда бр.21 Нови Сад-Рума- Шабац- Ваљево- Пожега- Ужице- Пријепоље, док је источно трасиран државни пут првог реда бр.23 Мали Пожаревац- Младеновац-Крагујевац- Равни Гај- Мрчајевци.

Горњи Милановац је на регионалном нивоу повезан са Тополом (преко Рудника) државним путем другог реда бр. 126 и према Крагујевцу (пут Р 212) и према Ваљеву путем Р 259.

Преко територије општине Горњи Милановац прелази ауто-пут Београд –Јужни Јадран са планираоном петљом у Таково.

Остала мрежа државних путева другог реда на територији општине нема такав значај и представља везу између појединих делова суседних општина и граничних делова региона.

Фреквентност саобраћајница

ДРЖАВНИ ПУТ	ДЕОНИЦА	ДУЖИНА	2006 (ПГДС)	2009 (ПГДС)
M22	УГРИНОВЦИ-БУЋИН ГРОБ	10.8 КМ	6828	7469
M22	БУЋИН ГРОБ-НЕВАДЕ	9.6 КМ	7526	9200
M22	НЕВАДЕ-Г.МИЛАНОВАЦ	2.7 КМ	7680	9200
M22	Г.МИЛАНОВАЦ-ПРЕЉИНА	15.2 КМ	11349	13411

Овакав положај је омогућио повољне везе Општине са осталим деловима земље, директним повезивањем преко мреже државних путева првог реда, или посредним повезивањем преко разгранате регионалне путне мреже.

СПИСАК ОПШТИНСКИХ ПУТЕВА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ		
РЕД. БР.	НАЗИВ	ДУЖ (КМ)
1.	ВРАЋЕВШНИЦА ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212, МАНАСТИР - ВРАЋЕВШНИЦА - ГОРЊА ЦРНУЋА - СВРАЧКОВЦИ, ВЕЗА СА МАГИСТРАЛНИМ ПУТЕМ М-22	16
2.	Липовац од гробља - река Гужа - Црепана - Дом културе, веза са регионалним путем Враћевшница - Манастир	4
3.	Доња Врбава од регионалног пута број 212 - Бело Поље до границе општине <u>Кнић</u>	5
4.	ВЕЛЕРЕЧ ОД УЛИЦЕ М.ТИТА СПОМЕН ДОМА У ВЕЛЕРЕЧИ -ОТАШЕВИЋИ У ЉУТОВНИЦИ ДО <u>ГРОБЉА</u>	6
5.	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ ОД УЛИЦЕ М.ТИТА - УЛИЦОМ БОРИСА КИДРИЧА -ПРУГОМ ДО СРЧАНИКА - МЕСТО ЗВАНО "ЗАВИДРУГЕ", ВЕЗА <u>СА РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ 212</u>	5
6.	МАЈДАН ОД КРАСОЈЕВАЦА - МАГИСТРАЛНИ ПУТ - М 22 - МУТАЊ ДО <u>ОСНОВНЕ ШКОЛЕ</u>	10
7.	ВАРНИЦЕ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 203 КОД АНТОНИЈЕВИЋА -КАТРАНЦИЋИ - БОГОЈЕВИЋИ - ДОМ У ТРУДЕЉУ - ГРАНИЦА <u>ОПШТИНЕ ЉИГ</u>	8
8.	ТРУДЕЉ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 203 РАСЛОВА - ДРАГОЉ ДО РЕГИОНАЛНОГ ПУТА <u>БРОЈ 202</u>	5
9.	ЦЕРОВА ОД ДОМА КУЛТУРЕ - ШИЛОПАЈ КРИВА РЕКА, МЕСТО ЗВАНО "ЖУТА БАРА 2 <u>ВЕЗА СА РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ БРОЈ 212Б</u>	7
10.	ДАВИДОВИЦА ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 272 РЕЉИНЦИ - ЗАГРАЂЕ ПОРЕД ДОМА КУЛТУРЕ - ВАРНИЦЕ, ВЕЗА СА РЕГИОНАЛНИМ <u>БРОЈ 203 У ВАРНИЦАМА</u>	12
11.	РУЧИЋИ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212Б - ШКОЛА У РУЧИЋИМА - ТОМИЋИ - МЕСТО ЗВАНО "ПАРЛОВ" - МЕСТО ЗВАНО "ЈАСИК"	7
12.	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ ОД УЛИЦЕ 29. НОВЕМБАР - ГРАБОВИЦА - МЕСТО ЗВАНО <u>"РАПАЈ БРДО"</u>	7
13.	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ, ОД УЛИЦЕ МАРШАЛА ТИТА - УЛИЦИМ ВОЈВОДЕ МИШИЋА - УЛИЦОМ 29 НОВЕМБРА - ЛУЊЕВИЦА - ГРАНИЦА ОПШТИНЕ ЧАЧАК	6
14.	ЛУЊЕВИЦА ОД БЕТОНСКОГ МОСТА - <u>ЈАБЛАНИЦА ДО СТАРЕ ЗАДРУГЕ</u>	4
15.	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ ОД УЛИЦЕ ЉУБИЋСКЕ - УЛИЦОМ ДРАГАНА ЈЕВТИЋА - СТАРА ЧАРШИЈА ДО СПОМЕН ЦРКВЕ	3
16.	СЕМЕДРАЖ ОД МАГИСТРАЛНОГ ПУТА М - 22 - РАСКРСНИЦА У СЕМЕДРАЖИ - ПРОЈЕКТОВАНОМ ТРАСОМ ИЗНАД БРАНЕ ШАРАНИ - САВИНАЦ - ТАКОВО, ВЕЗА <u>СА РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ БРОЈ 212 У ТАКОВУ</u>	11
17.	БРУСНИЦА ОД МАГИСТРАЛНОГ ПУТА М - 22 - СТАРА ЧАРШИЈА - ГРОБЉЕ У БРУСНИЦИ, ВЕЗА СА РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ 212 КОД <u>МУЛАНТОВИЋА КУЋЕ</u>	6
18.	БРЋАНИ ОД МАГИСТРАЛНОГ ПУТЕ М - 22 - РЕКА ДИЧИНА - ТЕШИЋИ - МЕСТО ЗВАНО "ПРОКОП" - ГРАНИЦА ОПШТИНЕ ЧАЧАК	5
19.	САВИНАЦ - ДРЕНОВА - ПЛАНИНА - ГРАНИЦА ОПШТИНЕ ЧАЧАК	6

20.	ДРЕНОВА ОД РАСКРСНИЦЕ ПРЕМА ПЛАНИНИ, ПОРЕД РЕКЕ ДРЕНОВИЦА – ГАЛИЧ	6
21.	ЈАКОВО ОД ПУТА ЗА САВИНАЦ - СПОМЕНИК У ТАКОВУ - СИНОШЕВИЋИ - ВЕСКОВИЋИ - МЕСТО ЗВАНО "СПОЈЕВИНА"- МЕСТО ЗВАНО "ЈАСИК" - ЛАЗОВИЋИ, ВЕЗА СА РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ. БРОЈ 212Б У ВРНЧАНИМА	14
22.	ТАКОВО ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212 -ЉЕВАЈА ДОЊИ БРАНЕТИЋИ - МЕСТО ЗВАНО "ВРАНОВИЦА"- МЕСТО ЗВАНО "ЗИМЊАЧЕ"	14
23.	ОЗРЕМ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212Б МЕСТО ЗВАНО" МЕЂУРЕЧИЦА" ПОРЕД РЕКЕ ОЗРЕМИЦЕ - РАКОВИЋА БАРА- ВАРОШИЦА - <u>ГОРЊИ БРАНЕТИЋИ ВРЕЛО - РАЈАЦ</u>	12
24.	РАЈАЦ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212А ОД МЕСТА ЗВАНОГ "КЛЕН" - ЦРВЕНО ВРЕЛО - <u>ГОРЊИ БАЊАНИ - ПОЛОМ ДО ДОМА КУЛТУРЕ</u>	8
25.	ГОРЊИ БРАНЕТИЋИ ОД ВАРОШИЦЕ - <u>ПРОСТРУГА ДО ГРАНИЦЕ ОПШТИНЕ ЉИГ</u>	5
26.	СРЕЗОЈЕВЦИ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 259 - МЕСТО ЗВАНО "ПОПОВ ЗАБРАН" - ГАЛИЧ - УЗУНОВИЋИ - МЕСТО ЗВАНО "ЂУРОВО БРДО" - ГРОБЉЕ У ТЕОЧИНУ - ВЕЛИКИ КРСТ - ГРОБЉЕ У <u>БРАЈИЋИМА</u>	12
27.	ГАЛИЧ ОД РАСКРСНИЦЕ ПРЕМА "ПОПОВОМ ЗАБРАНУ" - КОВИЉАЧА - ГРАНИЦА ОПШТИНЕ <u>ЧАЧАК</u>	5
28.	БРЕЗНА ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212 КОД МАТОВИЋА КУЋЕ - МЕСТО ЗВАНО "ДУВАРИНЕ" - МЕСТО ЗВАНО "МАЏАРИШТЕ" - ВЕЗА СА РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ БРОЈ 209 <u>УТЕОЧИНУ</u>	4
29.	ЛЕУШИЋИ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212 КОШТУНИЋИ ПОРЕД ДОМА КУЛТУРЕ - ДАМЉАНОВИЋИ - ТЕОЧИН - ВЕЗА СА <u>РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ БРОЈ 259</u>	9
30.	КОШТУНИЋИ ОД РЕКЕ ШИБАН - ПРОДАВНИЦА У РЕОНУ МИРКОВИЋИ	4
31.	ПРАЊАНИ ОД МЕСТА ЗВАНОГ "АВРАМОВИЋА БРДО" - ВАРОШИЦА ПРАЊАНИ - РУДНИК БРЕЗАК - ШКОЛА У КАТРИЋИМА ДО ГРАНИЦЕ ОПШТИНЕ ЧАЧАК	12
32.	КАТРИЋИ У ПРАЊАНИМА ОД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ - МЕСТО ЗВАНО "ЦРВЕНА ЗЕМЉА" - МЕСТО ЗВАНО "ТАБЛИЦА" - ДРУЖЕТИЋИ -ПЛАНИНА	10
33.	КАМЕНИЦА ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212 - БОГДАНИЦА ДО ГРАНИЦЕ ОПШТИНЕ ПОЖЕГА	4
34.	ГОЈНА ГОРА ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212 - ОСНОВНА ШКОЛА- МЕСТО ЗВАНО "КЕЦОВИЋА КОСА" - МЕСТО ЗВАНО "ЈОВАНИЋЕ БРОД" ДО ГРАНИЦЕ ОПШТИНЕ ЧАЧАК	8
35.	ГОЈНА ГОРА ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212 ОД РАДОЈЕВИЋА РАСКРСНИЦЕ - МЕСТО ЗВАНО "ВУКАДИНОВ ХРАСТ"- ГРАНИЦА ОПШТИНЕ ЧАЧАК	3
36.	БРУСНИЦА ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212 ОД МЕСТА ЗВАНОГ "ЈАСЕН" - ПОЊАВИЋИ - ДРИЊАЧКО БРДО - САВИЋИ У ТАКОВУ, ВЕЗА СА РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ БРОЈ 212 У ТАКОВУ	6
37.	МАЈДАН ОД РАСКРСНИЦЕ ПРЕМА ШКОЛИ - ФЛОТАЦИЈА - ЈЕЗЕРО - КОЛОНИЈА - ВЕЗА СА РЕГИОНАЛНИМ ПУТЕМ БР. 207	5
38.	ЦРНУЋАРА - ДУГО ПОЉЕ - СВРАЧКОВЦИ ВЕЗА СА ЛОКАЛНИМ ПУТЕМ ГОРЊА ЦРНУЋА - СВРАЧКОВЦИ	5
39.	САСТАВЦИ - БРЕЗАК, ВЕЗА СА ЛОКАЛНИМ ПУТЕМ ПРАЊАНИ - КАТРИЋИ - МИОКОВЦИ	3
УКУПНО :		282

Електро мрежа

Конзум Општине Горњи Милановац се напаја електричном енергијом из ТС 110/35 kV "Горњи Милановац" која је у власништву предузећа "Електромрежа Србије". У њој су смештени један трансформатор снаге 31,5MVA и један снаге 16MVA, док се напајање напоном 110kV врши из два правца: далеководом број 182 Горњи Милановац - Пожега, и далеководом број 1183 Горњи Милановац - Чачак 3. Степен искоришћења ове трафостанице је 90%.

Оперативни називни напони у конзуму су 110kV, 35kV, 10kV и 0,4kV.

На напонском нивоу 35kV ради 9 трансформација којима се врши трансформација на напон од 10kV. Капацитет и степен искоришћења постојећих трансформација 35/10kV су:

Капацитети ТС

	Назив	Инсталисана снага (MVA)	Степен искоришћења (%)
1.	Горњи Милановац 1	4+4	80
2.	Горњи Милановац 2	8+8	84
3.	Горњи Милановац 3	8+8	56
4.	Горњи Милановац 4	8+8	80
5.	Бершићи	2,5	88
6.	Рудник	4+4	63
7.	Брезак	4+2,5	58
8.	Брђани	2,5+2,5	78
9.	Таково	2+2,5	40

Мрежа 10kV је у градском језгру претежно кабловска са двостраним напајањем, док је у приградским насељима и сеоском подручју претежно ваздушна и већим делом радијална. Мањи део градске и значајан део приградске мреже 1kV и 10kV реализован је на дрвеним стубовима па их је потребно заменити бетонским.

Јавно осветљење постоји у већини насеља.

Стање електроенергетског система Општине Горњи Милановац је релативно добро. Главни недостатак огледа се у високом степену искоришћења капацитета појединих трансформација на високом и средњем напону као и у лошем стању појединих средњенапонских далековаода и нисконапонске мреже.

Телекомуникациона инфраструктура

Комутациона чворишта телекомуникационе мреже на подручју Општине Горњи Милановац чине чворна централа HOST Горњи Милановац и три удаљена степена RDLU Бресница, RDLU Неваде, RDLU Брђани, седам мултисервисних приступних чворова (MSAN-ова), седам крајњих централа, два FM-а, RDLU Прањани везан на HOST Чачак и три базне станице за бежичну (CDMA) фиксну телефонију. Већина од ових комутационих чворова има поред класичних телефонских прикључака и DSLAM опрему са ADSL прикључцима.

Тренутно су све комутационе тачке међусобно, као и са вишим комутационим равнима, повезане оптичким кабловима изузев MSAN-ова Брезова и Горњи Бранетићи, иако сви каблови нису довољног капацитета. Преко подручја у захвату плана протеже се део оптичког прстена R16 Крагујевац-Баре-Горњи Милановац-Чачак.

Инсталисани капацитети са класичним фиксним телефонским прикључцима (POTS) задовољавају потребе корисника на овом подручју. Укупан број укључених телефонских прикључака на наведеном подручју је 19165 а од тога је 18759 директних и 406 двојника.

Услугу широкопојасног преноса података ADSL, на наведеном подручју тренутно користи 2695 корисника или 14%.

Реализацијом досадашњих планова развоја телекомуникационих капацитета на подручју Општине Горњи Милановац створени су услови за давање нових, широкопојасних сервиса (ADSL, брзи интернет, IP TV, дигитални водови великих битских протока) са тенденцијом давања комплетне "triple-play" услуге.

Инсталисана примарна ТТ мрежа у градском подручју је подземна и великим делом каблови су постављени у кабловску канализацију. Главни каблови су у овом тренутку довољног капацитета а даљом децентрализацијом приступне мреже кроз инсталацију нових мултисервисних приступних чворова (MSAN) скратиће се претплатничка петља и добити нове резерве у дистрибутивној мрежи на постојећим кабловима, а које ће се користити за напајање нових претплатника.

Око 30% кабловске приступне мреже реализовано је кабловима типа TK59GM, новијег датума, док је остатак стар и више од 15 година.

Секундарна мрежа је у градском подручју највећим делом бакарна и тренутно задовољава потребе корисника за основним сервисима. На сеоском подручју разводна мрежа реализована је углавном ваздушним водовима, док је око 30% реализовано подземним кабловима.

Сви комутациони објекти су са даљинским надзором и управљањем, а већих проблема у функционисању система нема.

У захвату плана постоји дванаест базних станице мобилне телефоније у раду.

Водопривредна инфраструктура

Градско насеље Горњи Милановац се снабдева водом из четири система: бањанског, брезанског, вујанског и регионалног водоводног система "Рзав". Извориште бањанског система чине три врела и тиролски захват на реци Дичини. После пречишћавања, вода се одводи до дистрибуционог резервоара "Срчаник". Из њега вода иде у градску мрежу и резервоар "Парац".

Минимална издашност овог система износи 50-70 л/с. Извориште брезанског система чине три врела. Вода се после хлорисања допрема до потрошача и резервоара "Поњавићи". Минимална издашност овог система се креће око 10 л/с. Капацитет изворишта "Вујан" износи 6-8 л/с. Вода се гравитацијом допрема у резервоар "Вујан". У исти резервоар се допрема вода са бунара "Млаковац", када је он у погону. Воду са овог изворишта користи мали број домаћинстава у јужном делу града, као и припадајућа привреда. Вода из регионалног система "Рзав" се допрема у резервоар "Нешковића брдо" и из њега потрошачима.

Просечан капацитет у летњем периоду је око 100 л/с. Максимална количина из овог система је сада лимитирана на 150 л/с. Садашња укупна производња воде се креће око 180 л/с. Ова количина воде не може да подмири у сваком тренутку потребе Горњег Милановца за водом. Са градских водоводних система се снабдевају водом и насеља: Брезна, Горњи Бањани, Доњи Бранетићи, Врнчани, Бершићи, Таково, Савинац, Луњевица, Грабовица и део насеља Брђани. Остала насеља на територији општине се снабдевају водом преко око хиљаду локалних водовода и око 1500 бунара.

Одвођење отпадних вода

Систем за одвођење отпадних вода градског насеља Горњи Милановац је сепаратан. Санитарне отпадне воде се организовано одводе мрежом фекалне канализације до примарног фекалног колектора, који иде поред реке Деспотовице, и њиме до постројења за пречишћавање отпадних вода. Пречник фекалног колектора се креће од ф 400 до ф 1000 мм.

Постојећа мрежа може да задовољи будуће потребе одвођења отпадних вода.

Атмосферске воде одводе се кишном канализацијом из најужег центра насеља. Из осталих делова насеља атмосферске воде отичу површински.

Систем за одвођење атмосферских вода карактерише недовољна изграђеност. У осталом делу општине канализациона мрежа делимично је урађена у насељу Рудник. Санитарне отпадне воде се уводе у септичке јаме, углавном непрописне, или се директно изливају у водотокове.

На територији општине, конфигурација терена и већином разбијен тип сеоских насеља отежавају њихово канализационо и захтевају доста велике инвестиције за реализацију система.

Регулација водотокова

На реци Дичини у Горњим Бањанима изграђена је насута брана и формирана је акумулација намењена за трансформацију поплавног таласа, заустављање наноса, наводњавање и водоснабдевање. На ушћу Јазинског потока у Мајданску реку изграђена је микроакумулација за потребе производње струје и наводњавања. На Злокућанској реци изграђена је микроакумулација за потребе флотације руде.

Управљање чврстим комуналним отпадом

У општини Горњи Милановац сакупљање чврстог комуналног отпада је организовано од стране ЈКП «Горњи Милановац». Отпад се одлаже на савременој санитарној депонији «Вујан». Садашње стање капацитета депоније је 120.000 m³, процењен век депоније је око 15 година. Годишње количине депониваног чврстог комуналног неопасног отпада су око 14.000 т годишње, од тога:

- комунални отпад 7865 т
- индустријски отпад 5.394 т
- кабасти отпад 621 т

На подручју општине спроводи се примарна селекција отпада (ПЕТ, папир и картон), у следећим количинама:

- ПЕТ амбалажа – годишње око 45.860 кг
- Папир и картон – годишње око 123.436 кг

Потенцијали:

- Постојање савремене депоније
- Положајне повољности за проширење постојећих и изградњу нових комуналних зона и локација,
- Постојање локација за адекватно сортирање отпада

АНАЛИЗА СТАЊА У СЕКТОРУ ПОЉОПРИВРЕДЕ

1.1.6. Стање пољопривредних ресурса

Сви припадници пољопривредне популације поседују земљиште (без обзира да ли га користе или не) које користе као њиве и баште. Значајан проценат пољопривредника поседује воћњаке, док значајно мање њих има винограде и остало земљиште. Само мали проценат пољопривредника који поседују њиве и баште не користи то

земљиште које поседују. У просеку пољопривредници користе 78% површина које поседују као њиве и баште. Воћњаке поседује а не користи 7.3% пољопривредника, док 87.2% пољопривредника користи све што поседује. У просеку пољопривредници користе 90% површина које поседују као воћњаке. Сви који поседују винограде изјавили су да их и користе.

Међу онима који поседују остало земљиште, 18.4% пољопривредника наводе да га не користи, док 76.5% пољопривредника користи све што поседује. У просеку пољопривредници користе 79% површина које поседују као остало земљиште. Анализе су показале да је величина њива и башта које поседују пољопривредници у вези са:

- типом домаћинства (вишегенерацијска домаћинства)
- бројем чланова (5 и више чланова домаћинства)
- регистрацијом газдинства (регистрована газдинства)
- укупном величином земљишта у својини (преко 8ха укупно земљишта у својини)
- типом пољопривредног домаћинства (ратарско-сточарска домаћинства)

Анализе су показале да је величина воћњака које поседују пољопривредници у вези са:

- Висином прихода (са нижим приходом по члану домаћинства),
- регистрацијом газдинства (регистрована газдинства),
- укупном величином земљишта у својини (преко 8ха укупно земљишта у својини),
- надморском висином насеља (виша надморска висина (преко 350м)
- удаљеношћу насеља (даље од градског центра).

Половина пољопривредника који не користе одређено земљиште као разлог некористићења наводе недостатак средстава за инвестирање. Често се као разлози наводе и несигурно тржиште, ниске цене пољопривредних производа, високе цене производње, као и недостатак времена или радне снаге (21.8%).

Заступљеност појединих култура зависи од насеља - тако у селима која су на надморској висини преко 350 м има значајно више оних фармера који узгајају свеже малине и купине. У селима која су ближе градском центру има значајно више оних пољопривредника који узгајају крмно биље, а значајно мање оних који узгајају свеже шљиве. На великим пољопривредним газдинствима (8 ха и више) значајно чешће се гаје кромпир, пшеница, друге житарице, свеже шљиве купине и малине. Вишечлана домаћинства (5 и више чланова у домаћинству) више него остали гаје пшеницу, поврће у пластеницима, индустријске културе.

1.1.6.1 Земљиште

Земљиште, као лимитирани природни ресурс, који се одликује необновљивошћу, незаменљив је фактор производње у пољопривреди.

Од укупно 836 km², колика је површина општине Горњи Милановац, пољопривредно земљиште заузима 65,5% од укупне површине.

Захваљујући специфичним микрорељефним и хидролошким утицајима, брдско-планински предели су, такође, погодни за рентабилну производњу квалитетног воћа. Упоредо са коришћењем бујне вегетације и пространих природних травњака, ови простори погодни су за развој говедарства и овчарства. Природне предиспозиције краја погодне су за примену биолошких/еколошких метода производње хране.

Загађивање земљишта на територији општине није присутно у већем обиму, већ само на појединим локалитетима, као што су: градска депонија и дивља сметлишта, гробља, фреквентније саобраћајнице и слично. Са садашњом структуром и обимом пољопривредне производње, употреба вештачких ђубрива и пестицида нису узроци већег загађивања земљишта. Према Просторном плану, основне категорије коришћења земљишта су:

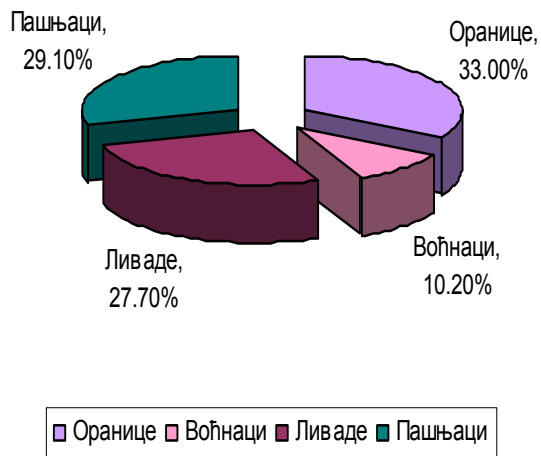
- пољопривредно земљиште;
- шумског земљиште;
- водно земљиште;
- грађевинско земљиште

Веома мали број пољопривредника је специјализован за одређени тип пољопривредне производње. Наводњаване површине су мале а системи застарели. Структура пољопривредног земљишта на подручју општине Горњи Милановац је следећа:

Ораничне површине.....	18.073 ха
Воћњаци.....	5.599 ха
Виногради.....	12 ха
Ливаде.....	15.158 ха
Пашњаци.....	15.904 ха

Од укупно 54.746 ха пољопривредног земљишта, најзаступљеније су ораничне површине које заузимају 33% обрадивих површина, затим ливаде и пашњаци са 27,7% односно 29,1% и воћњаци са 10,2%. У структури ораница 46,5% чине жита (кукуруз и пшеница), крмно биље 28,3% и 15,7% повртно биље.

Структура пољопривредне површине

Пољопривредно земљиште

Подручје	Укупно	Пољопривредно земљиште						Шуме	Неплодно	
		Свега пољ.	Обрадиво				Пашњаци			
			свега 4 до 7	Оранице и баште	Воће	Виногр.				Ливаде
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Општина Горњи Милановац	83.614	51.583	39.353	19.324	6.137	71	13.821	12.230	28.322	3.709
Бело Поље	1.006	598	561	374	64	1	122	37	440	29
Бершићи	1.018	659	517	275	68	0	172	142	319	40
Богданица	2.755	1.950	521	137	75	0	309	1.429	566	237
Бољковци	2.076	1.285	1.069	529	210	4	326	217	720	70
Брајићи	930	421	306	115	31	0	160	115	481	28
Брђани	2.023	1.182	1.022	699	196	3	124	160	709	131
Брезна	1.140	807	564	277	77	0	210	244	297	35
Брезовица	375	240	206	122	30	1	53	34	121	15
Брусница	1.641	595	442	240	60	0	142	153	838	207
Варнице	706	471	325	188	56	2	79	147	211	24
Велереч	1.171	645	509	193	45	0	270	137	425	101
Враћевшница	16	10	10	6	2	0	2	1	0	6
Врнчани	984	794	716	375	63	0	278	78	154	36
Гојна Гора	2.970	1.586	1.216	518	264	0	434	371	1.277	107
Горња Врбава	896	520	398	234	54	1	110	121	345	31
Горња Црнућа	1.432	958	802	360	186	5	251	156	436	37
Горњи Бањани	758	470	358	203	55	0	29	114	257	30
Горњи Бранетићи	1.897	1.421	1.138	582	184	1	372	284	414	61
Горњи Милановац г.	1.631	33	23	17	1	0	4	10	5	1.584
Грабовица	1.313	795	635	274	60	0	301	160	446	72
Давидовица	570	363	258	125	51	1	82	106	186	21
Доња Врбава	1.391	999	777	397	108	4	268	222	341	51
Доња Црнућа	898	572	456	288	101	4	62	117	275	50
Доњи Бранетићи	638	453	395	232	47	0	117	58	167	19
Драгољ	1.166	857	700	468	107	8	117	157	262	47
Дренова	1.322	820	651	321	99	0	230	169	463	39
Дружетићи	3.079	1.89	1.116	378	187	0	551	774	1.075	114
Заграђе	1.762	1.091	889	484	164	3	238	203	604	67
Јабланица	1.437	1.012	850	392	68	0	389	162	373	52
Калиманићи	502	412	382	142	92	0	148	29	68	23
Каменица	75	60	40	13	2	0	25	20	13	2
Клатичево	743	549	484	218	83	0	183	65	162	333
Коштунићи	4.736	2.344	1.258	428	199	0	631	1.086	2.26	132
Крива Река	1.026	542	383	188	61	0	134	159	435	48
Леушићи	825	567	418	169	54	0	194	149	227	21
Липовац	873	579	555	306	102	5	142	24	253	40
Лозањ	904	680	605	379	105	0	120	75	195	29
Лочевци	354	263	234	86	42	0	106	28	76	16
Луњевица	1.22	705	604	310	72	0	222	101	399	116
Љеваја	466	338	295	127	32	0	136	43	114	14
Љутовница	672	474	396	163	48	0	185	78	166	31
Мајдан	3.358	1.660	1.238	502	158	1	576	422	1.553	144
Мутањ	677	431	343	156	67	2	117	88	230	17
Накучани	662	420	331	176	46	0	109	88	212	30
Неваде	888	439	308	137	25	0	146	131	385	64
Озрем	1.161	866	764	378	92	0	293	102	247	48
Полом	1.615	841	650	283	75	0	291	192	732	42
Прањани	4.087	2.725	2.362	1.014	477	2	869	362	1.169	195
Прњавор	816	318	254	168	53	4	30	64	464	34
Рељинци	740	454	362	191	68	1	102	92	248	38
Рудник	2.336	1.270	929	452	123	1	353	341	950	117
Ручићи	979	664	556	262	79	1	214	109	279	35
Сврачковци	1.451	731	468	252	90	1	125	263	650	70
Семедраж	1.226	803	383	239	80	0	64	420	260	62
Синошевићи	401	280	255	146	29	0	79	25	107	15
Срезојевци	2.502	1.342	977	394	136	0	446	365	1.099	61
Таково	1.153	678	609	351	102	1	155	69	425	50
Теочин	2.026	1.529	1.224	636	213	0	374	305	436	60
Трудељ	1.720	1.148	791	459	135	6	191	357	513	58
Угриновци	1.721	981	736	438	121	5	172	245	665	75
Церова	556	386	310	141	57	1	110	77	151	19
Шарани	1.381	634	535	312	84	0	139	99	694	54
Шилопај	481	400	475	194	47	0	159	79	278	

На основу планираног броја становника и процењене норме **потрошње воде** од 600 л/ст/дан за градско становништво, односно 400 л/ст/дан за сеоско становништво, просечна потребна дневна количина воде за пиће на крају планског периода износи 320 л/с, а максимална дневна 470 л/с.

Просторним планом РС и Водопривредном основом РС предвиђено је трајно решење водоснабдевања Горњег Милановца прикључењем на Западноморавско-рзавски регионални водоводни систем, на који је Горњи Милановац већ прикључен. Када се на Рзаву изграде акумулације, Горњем Милановцу ће бити доступно са овог система око 350 л/с, што са локалним извориштима воде задовољава потребе општине за водом.

За потребе решавања водоснабдевања општине Горњи Милановац урађена је „Претходна студија оправданости са генералним пројектом снабдевања водом насеља општине Горњи Милановац“. Овом документацијом је констатовано да општина нема нових локалних извора водоснабдевања, и у овом моменту решење питања водоснабдевања лежи у рационалном коришћењу ових изворишта уз коришћење регионалног система „Рзав“, са истовременим спровођењем санитарне заштите локалних изворишта водоснабдевања и реконструкцијом постојећих објеката водоснабдевања. Извршена је подела на осам група водоснабдевања и то: Брђани, Горњи Милановац (Горњи Милановац, Луњевица, Јабланица, Грабовица, Неваде, Велереч, Брусница, Таково, Шаране и Семедраж), Враћевшница (Горња Врбава, Доња Врбава, Бело Поље, Доња Црнућа, Враћевшница, Прњавор, Горња Црнућа и Липовац), Рудник (Сврачковици, Мајдан, Рудник, Мутањ, Брезовица, Заграђе, Рељинци, Угриновци, Церова, Давидовица, Варнице, Трудель и Драгољ), Триповац (Клатичево, Љутовница, Накучани, Шилопај, Крива Река, Калиманићи, Врнчани, Ручићи и Бољковци), Бањани (Полом, Горњи Бањани, Горњи Бранетићи, Лозањ, Озрем, Љеваја, Доњи Бранетићи и Синошевићи), Брезна (Теочин, Брајићи, Брезна, Бершићи, Дренова и Лочевци) и Прањани (Прањани, Дружетићи, Каменица, Гојна Гора, Богданица, Леушићи, Срезојевци и Коштунићи). Због великог обима радова предвиђена је фазна реализација.

За сва изворишта водоснабдевања, као и објекте дистрибутивног система спроводе се мере санитарне заштите дефинисане Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Сл. Гласник РС бр. 92/2008).

Наводњавање земљишта према категоријама коришћења у пољопривреди

Табела 3.1. Наводњавано земљиште према категоријама коришћења у пољопривредној 2011/2012. vvv						Table 3.1. Irrigated land by categories of use in agricultural year 2011/2012 vvv							
Регион Област Град – општина	Наводњавано земљиште Irrigated land		Оранице и баште Arable land		Воћњаци Fruit plantations		Виногради Vineyards		Ливаде и пашњаци Permanent grassland		Остали стални засади Other permanent crops		Region Area City – Municipality
	пг АН	укупно, ha total, ha	пг АН	ha	пг АН	ha	пг АН	ha	пг АН	ha	пг АН	ha	
Моравичка област	3 585	3 803	2 395	2 873	1 452	868	13	1	63	55	9	7	Moravička oblast
Горњи Милановац	502	448	347	323	169	108	1	0	15	16	3	1	Gornji Milanovac

Наводњававана површина ораница и башта према усевама

Табела 3.2. Наводњавана површина ораница и башта према врстама усева vvv						Table 3.2. Irrigated arable land by different crops vvv					
Регион Област Град – општина	Жита и кукуруз за силажу Cereals and maize for fodder		Шећерна репа Sugar beet		Сунцокрет Sunflower		Поврће, бостан и јагоде (на отвореном) Vegetables, melons and		Остали усеви на ораницама и баштама Other crops on arable land		Region Area City – Municipality
	ha	% од укупне површине под усевом share of irrigated area in total area under crops, %	ha	% од укупне површине под усевом share of irrigated area in total area under crops, %	ha	% од укупне површине под усевом Share of irrigated area in total area under crops, %	ha	% од укупне површине под усевом share of irrigated area in total area under crops, %	ha	% од укупне површине под усевом share of irrigated area in total area under crops, %	
Моравичка област	948	4,0	-	-	-	-	804	73,8	1121	8,0	Moravička oblast
Горњи Милановац	184	2,3	-	-	-	-	32	56,6	107	2,8	Gornji Milanovac

Начин наводњавања и главни извори воде за наводњавање

Табела 3.3. Начини наводњавања и главни извори воде за наводњавање vvv					Table 3.3. Irrigation methods and main water sources for irrigation vvv				
% vvv					% vvv				
Регион Област Град – општина	Начин наводњавања / Irrigation method			Главни извор воде за наводњавање / Main water source for irrigation					Region Area City – Municipality
	површински surface irrigation	орошавањем sprinkler irrigation	кап по кап drop irrigation	подземне воде на газдинству surface water at holding	површинске воде на газдинству public water supply	површинске воде ван газдинства surface water outside	вода из водовода public water supply network	остали извори other sources	

Моравичка област	44,8	34,7	20,4	37,7	11,1	36,5	7,6	7,1	Moravička oblast
Горњи Милановац	64,6	18,0	17,4	17,1	10,6	49,5	12,8	10,0	Gornji Milanovac

1.1.6.2. Вишегодишњи засади

Гајење воћа на подручју општине има дугу традицију. Изузетно повољни земљишни и климатски услови омогућавају гајење свих континенталних врста воћа, као и винове лозе. Благо побрђе и припланински део надморске висине од 200 до 800 м пружају могућност вертикалног распореда воћних врста уз избор најповољнијег положаја и експозиције за сваку воћну врсту, а у оквиру ње и сорту. Количина падавина која се у просеку креће 750 мм воденог талого даје могућност да се воћарска производња одвија и у условима „сувог воћарења“, нарочито у вишим пределима где је и сума падавина нешто већа.

Шљива, као доминантна врста, заузима највеће површине под засадама (1958 ха). Сорта шљиве Пожегача била је најзаступљенија до пре 20 година када је замењена сортом Стенлеј и сортама створеним у Институту за воћарство и виноградарство у Чачку, због све присутнијег и деструктивнијег вируса шарке шљиве. Сува шљива и производња ракије су главни производи од плода шљиве, а у последње време доста се производи и стона шљива сорте Чачанска лепотица.

Површине под воћним врстама

Регион Област Град – општина	ПГ АН	Воћне врсте, ha / Fruit kinds, ha						Воћне врсте, ha / Fruit kinds, ha						Region Area City – Municipality	
		укупно total	јабукe apples	крушке pears	брескве peaches	кајсије apricots	вишње sour cherries	шљиве plums	ораси walnut s	лешници hazelnut s	остало other fruit	малине raspberry s	купине blackberry s		остало бобичасти vohe other berries
Горњи Милановац	4 435	2 664	181	189	4	41	28	1 958	66	9	46	95	21	27	Gornji Milanovac

Воћњаци и виногради

Регион Област Град - општина	ПГ АН	Воћњаци, ха / Fruit plantations, ha			ПГ АН	Виногради, ха / Vineyards, ha				Region Area City - Municipality
		укупно total	плантажни continuous	екстензивни non-continuous (extensive)		укупно total	сортe за вино са географским пореком varieties for wine w. protected origin designation	остале винске сортe other wine grapes	сортe за јело table grapes	
Горњи Милановац	4 435	2 664	1 465	1 199	39	8	1	4	3	Gornji Milanovac

Горњомилановачко малиногорје простира се на око 95 ха и представља важан производни потенцијал општине са могушношћу проширења. У сортименту најзаступљенија је сорта Виламет, која се одлично адаптирала на услове овог краја испољавајући своје пуне биолошке, технолошке и производне особине. У последњих двадесетак година купина (21 ха) је доживела праву експанзију у свом ширењу захваљујући новоствореној сорти Чачанска бестрна, која се показала као врло приносна, али не и толико квалитетна, што је условљавало циклчне промене у површинама под купином, као и варирање цене свежег плода.

Гајење винове лозе у последњих десетак година је нешто интензивније (8 ха).

Остале воћне врсте су мање заступљене и њихова производња задовољава потребе углавном потребе локалног тржишта.

1.1.6.3. Сточни фонд

Сточарство представља основу за успешност целокупне пољопривредне производње. Предиспозиције у погледу расположивих површина за производњу хране за животиње и у погледу дуге и стабилне традиције сточарства, указују на позитивне могућности овог краја. Са друге стране, успешно сточарство захтева предвидиву и дугорочну националну политику што није случај у овој области. Овакав однос довео је до низа структуралних проблема и кризе у свим гранама сточарства. Веома важан разлог кризе у сточарству је и сталан пораст цена инпута (семе, вешт. ђубриво, гориво, трошкови лечења), док цене примарних производа сточарства -млеко, месо, јаја...-нису пратиле овај тренд.

Сточни фонд (Попис пољопривреде 2012)

Регион Област Град – општина	Говеда / Cattle		Свиње / Pigs		Овце / Sheep		
	укупно total	од тога: краве of which: cows	укупно total	од тога: крмаче of which: sows	укупно total	од тога: овце за приплод of which: breeding ewes	Козе Goats
Моравичка област	37 854	22 010	81 593	9 716	121 889	94 779	6 431
Горњи Милановац	9 964	6 289	19 396	2 164	44 198	35 992	1 881

Број грла говеда је у паду последње деценије и сада се креће на нивоу 9964 говеда претежно сименталске расе или домаће шарено у типу сименталца. До значајног смањења броја крава, дошло је код малих и средњих газдинстава која нису у могућности да се даље развијају за тржишну производњу млека. Носиоци говедарске производње остају фармери који имају већи број грла, јер су једноставно везани постојањем објеката, механизације и кредитним аранжманима за млекаре. Дугорочније гледано, у производњи млека бележи се сталан пад броја произвођача уз лагани раст откупљених количина млека.

Капацитет примарне пољопривредне производње-Број газдинстава и бр. говеда
према величини сада

Регион Област Град – општина	ПГ АН	1-2 грла 1-2 heads		3-9		10-19		20-29		30-49		50-99		100 грла и више 100 heads and more	
		ПГ АН	говеда cattle	ПГ АН	говеда cattle	ПГ АН	говеда cattle	ПГ АН	говеда cattle	ПГ АН	говеда cattle	ПГ АН	говеда cattle	ПГ АН	говеда cattle
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	177 252	88 457	134 321	70 977	330 513	12 121	157 655	2 914	68 543	1 701	62 757	810	52 848	272	101 465
Моравичка област	10 821	6 054	9 046	4 238	18 980	420	5 332	56	1 315	25	879	22	1 498	6	804
Горњи Милановац	2 647	1 288	2 003	1 187	5 435	151	1 909	14	325	5	168	2	124	-	-

Капацитет примарне пољопривредне производње-Број газдинстава и бр. свиња
према величини сада

Регион Област Град – општина	ПГ АН	1-2 грла 1-2 heads		3-9		10-19		20-49		50-99		100-199		200-399		400 грла и више 400 heads and more	
		ПГ АН	свиње pigs	ПГ АН	свиње pigs	ПГ АН	свиње pigs	ПГ АН	свиње pigs	ПГ АН	свиње pigs	ПГ АН	свиње pigs	ПГ АН	свиње pigs	ПГ АН	свиње pigs
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	355 052	131 805	211 251	141 344	662 624	56 012	743 615	21 170	590 564	3 064	201 336	1 092	142 477	336	89 407	229	766 044
Моравичка област	15 272	7 970	12 961	4 808	21 324	1 842	24 376	566	15 374	65	4 181	16	2 037	5	1 340	-	-
Горњи Милановац	3 450	1 627	2 589	1 145	5 358	530	7 038	136	3 610	11	701	1	100	-	-	-	-

Капацитет примарне пољопривредне производње-Број газдинстава и бр. оваца
према величини сада

Регион Област Град – општина	ПГ АН	1-2 грла 1-2 heads		3-9		10-19		20-49		50-99		100-199		200-499		500 грла и више 500 heads and more	
		ПГ АН	овце sheep	ПГ АН	овце sheep	ПГ АН	овце sheep	ПГ АН	овце sheep	ПГ АН	овце sheep	ПГ АН	овце sheep	ПГ АН	овце sheep	ПГ АН	овце sheep
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	154 972	12 750	22 673	82 461	468 937	42 264	535 495	14 346	387 722	2 159	138 321	729	93 556	230	61 211	33	28 525
Моравичка област	12 204	620	1 130	6 553	38 869	3 962	50 026	983	25 336	72	4 391	11	1 432	3	705	-	-
Горњи Милановац	3 677	70	126	1 620	10 408	1 518	19 748	434	11 268	30	1 818	4	529	1	301	-	-

Важно је знати да је млеко сектор који доноси највишу вредност примарне производње а да се знатна количина млека не предаје млекарима, већ се прерађује у традиционалне млечне производе. Ова чињеница је битна јер у њој лежи могућност за пласман производа од стране мањих пољопривредних газдинстава, али под условом подизања нивоа хигијенско-санитарних мера и услова производње традиционалних млечних производа, као и обједињеног наступа индивидуалних произвођача.

Производња меса је такође суочена са структурним проблемима, без јасне и предвидљиве националне политике подршке према овом сектору. Парадокс је да овај сектор има једну од највећих шанси у даљем поступку приближавања ЕУ, али ће истовремено бити изложен додатним притисцима и захтевима. Тов јунади се одвија у организацији правних лица при чему се прва фаза това одвија на газдинствима коопераната. Понуде меса из организоване производње индивидуалних произвођача нема, иако постоје солидни капацитети за тов у индивидуалном сектору. Ова чињеница се мора искористити ако се зна да се говеђе месо користи као животно намирница, као сировина за прерађивачку индустрију и као роба у међународној трговини.

Овчарство је грана сточарства која је такође у структурним проблемима, без обзира на изузетан потенцијал овог краја за производњу јагњећег меса. Расна структура оваца је добро позната - сјеничка оплемењена и виртемберг. Простор који постоји за даље унапређење ове гране је обједињавање наступа индивидуалних произвођача у понуди јагњећег меса, тим пре што постоје упити за ову робу а технологија гајења је једноставна без високих захтева за улагањем.

Свињарство као грана сточарства није карактеристична за територију општине Горњи Милановац што не значи да нема успешних и савремених одгајивача. Ова производња је изразито цикличног карактера, без обједињеног наступа индивидуалних произвођача.

Живинарство је од некада веома развијене гране сточарства у овом крају, која је била ослоњена на јаке привредне субјекте из ове области, сведено на индивидуалне произвођаче. И ова производња је изразито цикличног карактера, без обједињеног наступа индивидуалних произвођача

**Капацитет примарне пољопривредне производње-Број газдинстава и бр. живине
према величини јата**

Регион Област Град - општина	ПГ АН	1-49 грла 1-49 heads		50-99		100-299		300-499		500-999		1.000-2.999		3.000-4.999		5.000 грла и више 5 000 heads and more	
		ПГ АН	живина poultry	ПГ АН	живина poultry	ПГ АН	живина poultry	ПГ АН	живина poultry	ПГ АН	живина poultry	ПГ АН	живина poultry	ПГ АН	живина poultry	ПГ АН	живина poultry
Моравичка област	17 996	17 397	243 692	486	28 930	86	12 078	10	3 249	3	1 718	7	10 791	1	4 000	6	116 000
Горњи Милановац	4 182	4 031	62 169	127	7 500	22	3 067	1	354	1	510	-	-	-	-	-	-

Пчеларство је грана са високим потенцијалом али и специфичним карактеристикама: велики број одгајивача, организовани у више удружења без икаквог обједињеног наступа са својим производима у смислу количине, квалитета и континуитета према купцима.

**Капацитет примарне пољопривредне производње-Број газдинстава и бр. живине
према величини јата**

Регион Област Град - општина	Коњи Horses	Кокоши Hens	Ђурке Turkeys	Патке Ducks	Гуске Geese	Остала живина Other poultry	Кошнице пчела Beehives
Моравичка област	1 108	411 094	2 868	1 783	726	3 987	27 434
Горњи Милановац	130	71 121	859	460	158	1 002	5 741

Говорећи о било којој грани сточарства, главна одлика су мале производне јединице, низак ниво производње по производној јединици и неорганизованост, што не може осигурати конкурентност пољопривредним произвођачима. Тржиште ових производа у нашој земљи се све више отвара, што намеће јачу конкуренцију а са друге стране се намећу све виши стандарди у хигијенско-санитарно-ветеринарским захтевима према нашим произвођачима.

Основне мере којима произвођачи могу деловати на поправљање положаја свог газдинства су спровођење одгајивачких програма као и остали видови рационализације производње. Главни носиоци ових активности су саветодавна служба и основне одгајивачке организације.

1.1.6.4. Механизација, опрема и објекти

На територији општине пољопривредне површине под минералним ђубривом износе 11658 ха а под чврстим стајњаком 6934 ха. Што се тиче механизације број двоосовинских трактора према попису из 2012.године, на територији општине износи 3984.

Број и структура прикључних машина је следећи:

Регион Област Град - општина	Берачи кукуруза Maize pickers	Плугови Ploughs	Тањираче Disk harrows	Дрљаче Harrows	Сетво- спремачи Preparation machines for sowing and planting	Ротофрезе Rotary hoes	Растурачи минералног ђубрива Mineral fertiliser spreaders	Растурачи стајњака Solid dung spreaders	Сејалице Sowing machines	Прскалице Sprinklers	Приколице Trailers	Косилице Mowers
Горњи Милановац	140	3 007	1 352	2 377	155	539	449	147	980	1 133	2 856	2 382

Објекти за смештај стоке на газдинству

Регион Област Град – општина	Објекти за смештај говеда Building for cattle housing				Објекти за смештај свиња Buildings for housing pigs				Објекти за смештај кокошака носиља Buildings for laying hens				Објекти за смештај остале стоке Buildings for housing other livestock			
	ПГ АН	број number	капацитет, број места capacity, number of places		ПГ АН	број number	капацитет, број места capacity, number of places		ПГ АН	број number	капацитет, број места capacity, number of places		ПГ АН	број number	капацитет, m ² capacity, m ²	
			властити owned	коришћени у 2011/2012 used in 2011/2012			властити owned	коришћени у 2011/2012 used in 2011/2012			властити owned	коришћени у 2011/2012 used in 2011/2012			властити owned	коришћени у 2011/2012 used in 2011/2012
Горњи Милановац	4 354	4 457	31 532	10 108	3 320	3 586	31 442	16 332	3 150	3 235	116 147	50 796	2 283	2 386	70 624	63 267

Објекти за смештај пољопривредних производа на газдинству

Регион Област Град – општина	Кошеви за кукуруз Maize cribs				Амбари Barns				Силоси Silos			
	ПГ АН	број number	капацитет, m ³ capacity, m ³		ПГ АН	број number	капацитет, m ³ capacity, m ³		ПГ АН	број number	капацитет, t capacity, t	
			властити owned	коришћени и used			властити owned	коришћени used			властити owned	коришћени used
Горњи Милановац	2 412	2 622	55 256	33 167	1 206	1 304	41 577	25 420	25	32	1 466	516

Сушаре и објекти за силажу на газдинству

Регион Област Град – општина	Сушаре / Drying facilities				Објекти за силажу / Buildings for storing silage			
	ПГ АН	број number	капацитет, m ³ / capacity, m ³		ПГ АН	број number	капацитет, m ³ / capacity, m ³	
			властити owned	коришћени used			властити owned	коришћени used
Горњи Милановац	133	136	4 657	1 914	233	255	21 714	15 364

Објекти за смештај пољопривредних машина и опреме и хладњаче на газдинству

Регион Област Град – општина	Објекти за смештај пољопривредних машина и опреме Buildings for agricultural machinery and equipment				Хладњаче / Coolers			
	ПГ АН	број number	капацитет, m ² / capacity, m ²		ПГ АН	број number	капацитет, m ³ / capacity, m ³	
			властити owned	коришћени used			властити owned	коришћени used
Горњи Милановац	1 838	2 056	116 900	104 103	23	27	17 138	16 676

Стакленици и пластеници на газдинству

Регион Област Град – општина	Стакленици / Glasshouses				Пластеници / Poly-tunnels			
	ПГ АН	број number	капацитет, m ² / capacity, m ²		ПГ АН	број number	капацитет, m ² / capacity, m ²	
			властити owned	коришћени used			властити owned	коришћени used
Горњи Милановац	1	1	35	35	257	303	75 818	73 686

1.1.6.5. Радна снага

На територији општине Горњи Милановац према попису пољопривреде из 2012. године, број носилаца породичног газдинства је 5884 укупно, од тога жене чине 1003 а мушкарци 4881. Број чланова породице и рођака који обављају пољопривредну производњу на породичном газдинству износи 8431. Број управника менаџера на газдинствима 5956. Демографски процеси у општини на крају XX века, нарочито негативни демографски процеси, као што су пад укупног броја становника, последњих деценија смањење наталитета и природног прираштаја, неравномеран распоред становништва, прекомерно пражњење села, пораст удела старачких домаћинстава, пораст броја домаћинстава без наследника смањују број радне снаге а тиме и смањење радне активности на пољопривредним газдинствима које резултира падом пољопривредне производње. Овакви демографски процеси резултирају и смањењем броја ђака у руралним срединама. Деца из сиромашних и ромских породица мање завршавају основну школу и више их се осипа током школовања, посебно на прелазу у 5. разред, што указује на постојање проблема недовољног схватања важности образовања.

На територији општине има четири градских основних школа и три сеоских. Укупан број одељења у руралном подручју је 29.

Посебан проблем са квалитетом образовања у сеоским срединама су и сами програмски садржаји, веома удаљени од карактеристика сеоских средина, нису специфични за те средине и имају мало додирних тачака са животом људи у сеоским заједницама.

1.1.6.6. Структура пољопривредних газдинстава

Основни носиоци економског развоја на селу су појединачна пољопривредна газдинства. Преко половине газдинстава су регистрована пољопривредна газдинства. Нешто више нерегистрованих пољопривредних газдинстава има код оних пољопривредника који имају мање земљишта у поседу (до 1.5 ха), и живе сами у домаћинству. Број пољопривредних газдинстава на територији општине према попису из 2012. године је 5956, број годишњих радних јединица ангажоване радне снаге у пољопривреди 7481 а број условних грла 18548. Број газдинстава који имају само окућнице 3209 или 293 хектара, који имају оранице и баште 4372 или 11941 хектара, воћњаке 4435 или 2664 хектара, винограде 39 или 8 хектара и ливаде и пашњаке 5350 или 14616 хектара. Најчешћи извор прихода пољопривредних домаћинства је приход од продаје сопствених пољопривредних производа и производа које су произвели у свом газдинству. Свако друго домаћинство има приход од пензије пољопривредне или неке друге, док домаћинства има приход од запослења ван пољопривреде. Сви остали извори прихода су у знатно мањем броју.

1.1.6.7. Производња пољопривредних производа

Главни економски потенцијал села општине Горњи Милановац представља пољопривреда - акценат је на производњи кромпира, воћарству и сточарству и на преради воћа и млечних производа. Такође предузетништво је у мањој мери заступљено код појединих становника. Виша прерада прехранбених производа, сеоски туризам, ручна радиност, традиционална текстилна производња и израда сувенира су само неке од активности које су потенцијал, али је потребно још доста рада да постану самоодрживи.

Заступљеност појединих култура зависи од насеља – тако у селима која су на надморској висини преко 350 м има значајно више оних фармера који узгајају кромпир, свеже малине и купине. У селима која су ближе градском центру има значајно више оних пољопривредника који узгајају крмно биље, а значајно мање оних који узгајају свеже шљиве.

Површине под житима и махунаркама

Регион Област Град – општина	ПГ АН	Жита, ha / Cereals, ha							ПГ АН	Махунарке, ha / Pulses, ha			
		укупно total	пшеница и крупник wheat	раж rye	јечам barley	овас oats	кукуруз за зрно grain maize	остала жити за зрно other cereals for grain		укупно total	грашак за суво зрно peas for dry grain	пасуљ beans	остале махунарке other pulses
Горњи Милановац	4 004	7 633	2 176	19	628	1 479	3 000	331	101	20	4	16	0

Површине под индустријским биљем

Регион Област Град – општина	ПГ АН	Индустријско биље, ha / Industrial crops, ha					Индустријско биље, ha / Industrial crops, ha					
		укупно total	дуван tobacco	хмел hops	уљана репица oilseed rape	уљана тиква oil pumpkin	сунцокрет sunflower	соја soya	остало биље за производњу уља other oilseed crops	биље за производњу у текстилни х влакана fibre crops	лековито и ароматично биље medicinal and aromatic plants	остало индустријс ко биље other industrial crops
Горњи Милановац	23	12	-	1	0	-	-	8	-	-	2	2

Површине под поврћем, бостаном и јагодама

Регион Област Град – општина	ПГ АН	Поврће, бостан и јагоде, ha Vegetables, melons and strawberries, ha							Поврће, бостан и јагоде, ha Vegetables, melons and strawberries, ha							Од тога: у заштићеном простору Of which: under protective cover	
		укупно total	парадајз tomato	купус и кељ cabbage and kale	паприка peppers	црни лук onion	бели лук garlic	карфиол cauliflower	шапрапа a carrots	грашак к peas, green	остало свеже поврће other fresh vegetables	бостан melons	јагоде straw- berries	ПГ АН	ha		
Горњи Милановац	195	61	3	37	4	7	1	0	0	0	4	-	6	36	6		

Површине под крмним биљем

Регион Област Град – општина	ПГ АН	Крмно биље, ha / Fodder crops, ha			Крмно биље, ha / Fodder crops, ha					
		укупно total	мешавина трава grass mixtures	кукуруз за силажу maize for fodder	детелина clover	луцерка lucerne	остале крмне легуминозе other fodder leguminous plants	остало биље које се жање зелено other plants harvested green	сточна репа fodder rape	остало коренасто и зељасто крмно биље other fodder roots and brassicas
Горњи Милановац	2 032	2 490	566	363	553	992	11	2	1	1

На великим пољопривредним газдинствима значајно чешће се гаје пшеница, друге житарице, свеже шљиве купине и малине.

Вишечлана домаћинства (5 и више чланова у домаћинству) више него остали гаје пшеницу, поврће у пластеницима, индустријске културе.

На територији постоје бројни капацитети за прераду воћа и поврћа, производњу и прераду млека, алкохолних пића и минералне воде, сточне хране и чајева.

Што се тиче сточарства велика већина домаћинстава из циљне групе поседује стоку, живину, кошнице или рибаке.

Сточни фонд

Регион Област Град – општина	Говеда / Cattle		Свиње / Pigs		Овце / Sheep		
	укупно total	од тога: краве of which: cows	укупно total	од тога: крмаче of which: sows	укупно total	од тога: овце за приплод of which: breeding ewes	Козе Goats
Моравичка област	37 854	22 010	81 593	9 716	121 889	94 779	6 431
Горњи Милановац	9 964	6 289	19 396	2 164	44 198	35 992	1 881

Регион Област Град – општина	Коњи Horses	Кокоши Hens	Ђурке Turkeys	Патке Ducks	Гуске Geese	Остала живина Other poultry	Кошнице пчела Beehives
Моравичка област	1 108	411 094	2 868	1 783	726	3 987	27 434
Горњи Милановац	130	71 121	859	460	158	1 002	5 741

1.1.6.8. Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника

Веома снажан потенцијал, који није искоришћен, лежи у удружењима односно невладиним организацијама. Општина Горњи Милановац има неколико асоцијација-удружења која су директно окренута руралном окружењу, његовим потенцијалима али и неговању и одрживом коришћењу ових ресурса. Карактеристика ових удружења је да је иницијатива потекла из градске средине а не директно од мештана сеоских средина иако су ова удружења својом делатношћу окренута руралном развоју. Најактивнија удружења су:

1. Удружење произвођача јагодичастог воћа „Виламет Сувобор“
2. Удружење „Воћари Рудничко-таковског краја“
3. Удружење малих произвођача Рудничко-таковског краја
4. Друштво пчелара Рудник
5. Друштво пчелара „Матица“ Горњи Милановац

У самим селима су најбројнија удружења која су окренута спортским активностима, углавном фудбалски клубови и ловачка удружења. Удружења дају велики значај унапређењу пољопривредне производње на територији општине кроз едукације и скупове које организују.

На територији општине налази се и две задруге.

1.1.6.9. Трансфер знања и информација

Трансфер знања у области пољопривреде одвија се кроз систем формалног образовања од средњег образовања до докторских студија – Агрономски факултет у Чачку, такође путем различитих врста предавања и обука организованих од стране пољопривредне стручне службе. Постојећа структура и систем преноса знања нису довољно ефикасни и не успевају да адекватно задовоље потребе динамичнијег техничко-технолошког реструктурирања пољопривредног сектора. Корисници често информације прихватају са резервом и ретко се усуђују да инвестирају сопствена средства у стицање нових знања и вештина. Несигурности корисника доприноси и то што трансфер знања који се врши у сврхе промоције нових производа и технологија, путем медија и на друге начине, може бити необјективан и усмерен превасходно на профит преносиоца.

ПОГЛАВЉЕ 2: ПРЕГЛЕД МЕРА

2.1. Врсте (структура) мера и планирани износи

Табела 2.1.1. Планиране мере политике руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за меру (укупан износ по мери у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)
1	Инвестиције у физичка средства пољопривредних газдинстава	101	15.000.000,00	30-50	400.000,00
2	Инвестиције за прераду и маркетинг пољопривредних и рибарских производа	103	4.000.000,00	40	150.000,00
3	Одрживо коришћење шумских ресурса	201.2.	1.000.000,00	30	50.000,00
4	Трансфер знања и развој саветодавства-Унапређење обука у области пољопривреде и руралног развоја	305	200.000,00	50	50.000,00
УКУПНО:			20.200.000,00		

Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја	20.200.000,00
Планирана средства за директна плаћања	/
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	20.200.000,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања и у оквиру мера руралног развоја	/

Право на подстицајна средства може се остварити само по једном основу (ставци).

Уколико за неку од мера буде мање интересовања преостала средства употребиће се за мере за које постоји већа заинтересованост од средстава планираних овим програмом, изузев за меру шифра 305.1. и 305.2.

2.2. Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике након примене Програма

Потенцијални корисници мера подршке су регистрована пољопривредна газдинства са територије општине Горњи Милановац која су у активном статусу у складу са Правилником о упису у регистар пољопривредних газдинстава и обнови регистрације и регистрована удружења у области пољопривреде.

Реализација Програма, односно дефинисане мере допринеће:

- модернизацији производње и јачању производне конкурентности;
- повећање продуктивности газдинства,
- смањење производних трошкова;
- достизању националних и стандарда ЕУ на пољу:
 - заштите животне средине,
 - здравља животиња и биљака,
 - добробити животиња,
- повећању квалитета производа, хигијене и безбедности хране;

- побољшању конкурентности породичних пољопривредних газдинстава;
- увођењу нових технологија и иновација, и отварање нових тржишних могућности;
- побољшању квалитета производа уз испуњавање националних и ЕУ стандарда у области безбедности хране и заштите животне средине;
- очувању производње традиционалних производа;
- добијању производа веће додате вредности у циљу повећања дохода и побољшању одрживих услова за живот сеоског становништва.

Пољопривредна политика и политика руралног развоја Републике Србије обухвата низ мера и активности које предузимају надлежни органи у циљу обезбеђивања квалитетне и здравствено исправне хране, јачања конкурентности пољопривредних производа на тржишту, подизања нивоа животног стандарда пољопривредника, пружања подршке руралном развоју и заштити животне средине од негативних утицаја пољопривредне производње.

2.3. Информисање корисника о могућностима које Програм пружа

У просторијама Одељења за привреду и финансије општинске управе општине Горњи Милановац сваког радног дана запослени пружају информације пољопривредним произвођачима о новинама у пољопривредној производњи као и упознавање са програмом и појединим мерама из њега како би пољопривредни произвођачи на најбољи начин искористили програм и подстицаје из њега. Такође путем медија, телевизије и радија потенцијални корисници добијају информацију о мерама дефинисаних програмом.

2.4. Мониторинг и евалуација/надзор реализације Програма

Што се тиче мониторинга самог програма и његових сегмената Одељење за привреду и финансије општинске управе општине Горњи Милановац као носилац самог програма врши контролу спровођења самог програма и његових мера. Запослени у Одељењу за привреду и финансије врше контролу и исправност самих захтева за подстицаје које подносе сами пољопривредни произвођачи.

ПОГЛАВЉЕ 3: ОПИС МЕРА

3.1. Назив мере: Инвестиције у физичка средства пољопривредних газдинстава

Шифра мере: 101

Листа инвестиција у оквиру мере

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.1.1.	Набавка квалитетних приплодних јуница млечних раса или сименталског говечета
101.1.4.	Изградња објеката за складиштење/чување млека
101.1.7.	Механизација/опрема за манипулацију, одлагање и апликацију стајњака
101.1.8.	Набавка опреме за мужу или затворених система за мужу у слободном и везаном систему држања
101.1.10.	Набавка опреме за хлађење и складиштење млека
101.2.1.	Набавка квалитетних говеда, оваца, коза и свиња товних раса
101.2.4.	Набавка опреме и механизације припрему, руковање и дистрибуцију концентроване и кабасте сточне хране на газдинству (сено, силажа, сенажа, итд), електричне ограде и термо - појилице
101.3.1.	Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) производних (са наслоном) и матичних засада воћака, хмеља и винове лозе, као и постављање противградних мрежа, објеката и набавка опреме и средстава за тестирање, клонску селекцију, сертификацију, конзервацију и мултипликацију садног материјала

101.3.2.	Набавка воћарско-виноградских трактора до 100 кв, риголера, подривача и машина за резидбу, тарупирање и бербу
101.3.3.	Набака механизације и опреме за сетву, садњу, заштиту биља и наводњавање/одводњавање за воћарску и виноградску производњу, производњу садног материјала и повртарску производњу (укључујући и производњу расада и цвећарство) на отвореном пољу; набавка механизације за воћарско-виноградску производњу (набавка прецизних машина за сетву, машина за расађивање расада, висококвалитетних прскалица или атомизера за заштиту од болести, корова и штеточина; набавка система са микропрскалицама за заштиту воћњака, винограда расадника од измрзавања; набавка противградних мрежа и пратеће опреме; набавка система кап по кап, набавка пластичних фолија, агротекстила и прскалица за наводњавање)
101.3.4.	Изградња стакленика и набавка опреме и/или материјала за повртарску производњу и производњу јагодастог воћа, као и расадничку производњу и цвећарство у заштићеном и полузаштићеном простору (набавка конструкција за пластенике и стакленике, високо квалитетних вишегодишњих, вишеслојних фолија за пластенике, система за загревање пластеника, система за вештачко осветљавање, система за наводњавање/одводњавање и ђубрење водотопивим ђубривима и столова за производњу расада) за пластенике и стакленике
101.4.1.	Набавка трактора за ратарску производњу
101.4.2.	Набавка комбајна за жетву и бербу
101.4.3.	Набавка прикључних машина за жетву и бербу
101.4.4.	Набавка машина за обраду земљишта
101.4.5.	Набавка сејалица
101.4.6.	Набавка прскалица за прихрану и заштиту биљака од болести, штеточина и корова
101.5.1.	Набавка нових пчелињих друштава
101.5.2.	Набавка опреме за пчеларство
101.5.3.	Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава
101.6.2.	Набавка нове опреме за рибаке

3.1.1. Образложење

Преглед по секторима:

Сектор: Млеко

Сектором доминирају мали проивођачи и општи проблем представља низак ниво квалитета произведеног млека и низак ниво производње по крави, што доводи до непрофитабилног пословања произвођача. Највећи број породичних газдинстава држи 1 до 2 музне краве што резултира ниским нивоом количине и квалитета млека. Већина сировог млека испорученог млекарима још не испуњава стандарде ЕУ. Већи произвођачи се суочавају са лошом технологијом у исхрани животиња, недостатком напредног генетског узгоја и лошим условима држања стоке. Такође, велики проблем представља правилан начин складиштења и правилна дистрибуција течног и чврстог стајњака. Побољшање начина складиштења и хлађења млека, као и развој производа са додатом вредношћу су начини на који се може побољшати конкурентност и квалитет производа.

Сектор: Месо

Сектор говедарства карактерише велики број релативно малих мешовитих домаћинстава које производе млеко и месо.

Постојеће стање у сектору указује на пад сточарске производње. Сектором доминира велики број газдинстава са ниским интензитетом производње који желе да унапреде и побољшају квалитет сточарских производа, специјализују се у производњи меса са фокусом на гајење свиња, говеда, оваца и коза као и да побољшају продуктивност и конзистентност у производњи.

Фарме које производе месо нису специјализоване, не користе правилно пашњаке и квалитет коришћене сточне хране није задовољавајући. Такође, неодговарајућа је технологија исхране као и услови смештаја животиња. Интервенције у оквиру ове мере ће бити усмерене на подршку сектору како би се задовољили национални прописи и како би се приближили стандардима ЕУ у области добробити животиња и животне средине.

Сектор: Воће, грожђе, поврће и цвеће

Иако ова газдинства карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа. Високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене доводе до ниског нивоа профита, а самим тим и до немогућности инвестирања у нове капацитете. Низак степен образовања и стручне оспособљености ствара потешкоће када је реч о правилној употреби савремене опреме и коришћењу инпута, сортирању, паковању и складиштењу, примени савремених метода за наводњавање, што резултира проблемом у ланцу прераде воћа, грожђа и поврћа обзиром да фабрике не добијају довољне количине високо квалитетних производа.

Сектор: Остали усеви (житарице, уљарице, шећерна репа)

У структури биљне производње највише је заступљена ратарска производња, која чини више од половине вредности пољопривредне производње. Кретања на тржишту пољопривредних производа утицала су да се сетвена структура у последњих неколико година значајно измени. Површине под житима остале су релативно константне, али је у оквиру њих дошло до промене у правцу раста удела кукуруза на рачун смањења површина под пшеницом у укупно засејаним површинама. Овом мером се постиже унапређење и модернизовање ратарске производње.

Сектор- Пчеларство

Пчеларство представља малу, али изузетно атрактивну пољопривредну делатност, која последњих година почиње да се тржишно усмерава у правцу прихватања услова и стандарда ЕУ. Извозна цена меда је изузетно повољна, а потражња је толика да Србија не може да је задовољи, тако да је неопходно да се уведе ова мера подршке пчеларској производњи на територији општине Горњи Милановац, с обзиром да имамо око 6.000 кошница. Овом мером ће се помоћи нашим пчеларима да прошире производњу, да обезбеде врхунски квалитет меда који је неопходан да би могли да постигну конкурентност неопходну за извоз значајнијих количина меда.

Сектор- Аквакултура

Аквакултура обухвата узгој и лов водених организама уз коришћење разних поступака за побољшање приноса тих организама у односу на могућности у природном окружењу (нпр. исхрана и заштита од других животиња и сл.). Гајење се односи на младе и одрасле јединке.

3.1.2. Циљеви мере

Општи циљеви: Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљања ресурсима и заштите животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта.

Специфични циљеви по секторима:

Сектор: Млеко - Повећање ефикасности, конкурентности и одрживости производње млека путем циљаних инвестиција на малим и средњим газдинствима; Унапређење производне инфраструктуре и опреме.

Сектор: Месо - Повећање ефикасности, конкурентности и одрживости производње меса на малим и средњим газдинствима (говеда, овце и крмаче/прасад); Унапређење квалитета меса говеда, коза, оваца и прасади у складу са националним ветеринским стандардима; Побољшање квалитета и конзистентности производње кроз инвестиције у опрему.

Сектор: Воће, грожђе и поврће – Повећање површина под интензивним засадима; Повећање површина у заштићеном и полузаштићеном простору; Побољшање квалитета машина; Повећање наводњаваних површина системом кап по кап.

Сектор: Остали усеви (житарице, уљарице, шећерна репа) - Унапређење стања механизације на газдинствима; Повећање наводњаваних површина системом кап по кап.

Сектор: Пчеларство - Повећање производње пчеларских производа; Повећање прихода у домаћинствима која се баве пчеларском производњом; Повећање степена запослености у сектору; Достицање стандарда у области заштите животне средине.

Сектор: Аквакултура - Повећање рибе производње; Повећање прихода у домаћинствима која се баве производњом; Повећање степена запослености у сектору; Достицање стандарда у области заштите животне средине.

3.1.3. Веза са мерама Националног програма за рурални развој Републике Србије (НППР)

Није примењиво.

3.1.4. Крајњи корисници

Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју са активним статусом.

3.1.5. Економска одрживост

Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

3.1.6. Општи критеријуми за кориснике

-Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава;

-Корисник мора да има пребивалиште и земљиште (у својини или узето у закуп) на подручју општине Горњи Милановац;

-Предмет субвенције је набавка нове механизације и опреме;

-Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно да иста инвестиција није предмет другог поступка за коришћење подстицаја;

-У случају када корисник није власник земљишта на коме се инвестиција врши, треба да се достави уговор о закупу. Уговор између заинтересованих страна треба да покрије период од најмање десет година;

-Корисник мора доставити потврду да је измирио све своје доспеле пореске обавезе према Општини Горњи Милановац;

-Корисник не сме да отуђи предмет инвестиције за коју је остварио подстицаје у року од пет година од дана исплате подстицаја и да се у том периоду предмет наменски користи;

-Корисник доставља доказ о извршеном плаћању и набавци предмета субвенције, које мора бити извршено у периоду од 01.06.2015. године до дана подношења захтева, и то:

1) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или

2) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и фискалног исчека ако је плаћање извршено готовински,

3) за инвестиције чија је шифра 101.1.1. и 101.2.1., уколико је предмет субвенције купљен од физичког лица, корисник доставља уговор о купопродаји и извод или налог за плаћање оверен од стране банке као доказ да је плаћена купопродајна цена.

3.1.7. Специфични критеријуми

Сектор Млеко

-за инвестиције 101.1.1. и 101.2.1.

- корисник доставља пасош (фотокопију) са свако грло које је предмет субвенције

3.1.8. Пример прихватљивих трошкова

Корисник доставља доказ о извршеном плаћању и набавци предмета субвенције, које мора бити извршено у периоду од 01.06.2015. године до дана подношења захтева, и то 1) рачун (фактура) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или 2) рачун (фактура) која гласи на име и фискални исчек ако је плаћање извршено готовински, односно 3) за инвестиције 101.1.1. и 101.2.1., уколико је предмет субвенције купљен од физичког лица, корисник доставља уговор о купопродаји и извод или налог за плаћање оверен од стране банке као доказ да је плаћена купопродајна цена;

3.1.9. Критеријуми селекције

Нема критеријума селекције.

3.1.10. Интензитет помоћи

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције	Интезитет помоћи
101.1.1.	Набавка квалитетних приплодних јуница млечних раса или сименталског говечета	30% од вредности, највише до 5 јуница, а максимално до 60.000 динара по јуници

101.1.4.	Изградња објеката за складиштење/чување млека	40% од вредности, максимално 60.000 динара
101.1.7.	Механизација/опрема за манипулацију, одлагање и апликацију стајњака	30% од вредности, максимално 150.000 динара
101.1.8.	Набавка опреме за мужу или затворених система за мужу у слободном и везаном систему држања	40% од вредности, максимално 150.000 динара
101.1.10.	Набавка опреме за хлађење и складиштење млека	30% од вредности, максимално 50.000 динара
101.2.1.	Набавка квалитетних говеда, оваца, коза и свиња товних раса	30% од вредности, највише до 10 грла, а максимално до 6.000 динара по грлу
101.2.4.	Набавка опреме и механизације припрему, руковање и дистрибуцију концентроване и кабасте сточне хране на газдинству (сено, силажа, сенажа, итд), електричне оgrade и термо - појилице	40% од вредности, максимално 150.000 динара
101.3.1.	Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) производних (са наслоном) и матичних засада воћака, хмеља и винове лозе, као и постављање противградних мрежа, објеката и набавка опреме и средстава за тестирање, клонску селекцију, сертификацију, конзервацију и мултипликацију садног материјала	50% од вредности, максимално 150.000 динара
101.3.2.	Набавка воћарско-виноградарских трактора до 100 kw, риголера, подривача и машина за резидбу, тарупирање и бербу	30% од вредности, максимално 400.000 динара
101.3.3.	Набака механизације и опреме за сетву, садњу, заштиту биља и наводњавање/одводњавање за воћарску и виноградарску производњу, производњу садног материјала и повртарску производњу (укључујући и производњу расада и цвећарство) на отвореном пољу; набавка механизације за воћарско-виноградарску производњу (набавка прецизних машина за сетву, машина за расађивање расада, висококвалитетних прскалица или атомизера за заштиту од болести, корова и штеточина; набавка система са микропрскалицама за заштиту воћњака, винограда расадника од измрзавања; набавка противградних мрежа и пратеће опреме; набавка система кап по кап, набавка пластичних фолија, агротекстила и прскалица за наводњавање)	40% од вредности, максимално 250.000 динара
101.3.4.	Изградња стакленика и набавка опреме и/или материјала за повртарску производњу и производњу јагодастог воћа, као и расадничку производњу и цвећарство у заштићеном и полузаштићеном простору (набавка конструкција за пластенике и стакленике, високо квалитетних вишегодишњих, вишеслојних фолија за пластенике, система за загревање пластеника, система за вештачко осветљавање, система за наводњавање/одводњавање и ђубрење водотопивим ђубривима и столова за производњу расада) за пластенике и стакленике	50% од вредности, максимално 100.000 динара
101.4.1.	Набавка трактора за ратарску производњу	30% од вредности, максимално 400.000 динара
101.4.2.	Набавка комбајна за жетву и бербу	30% од вредности, максимално 350.000 динара
101.4.3.	Набавка прикључних машина за жетву и бербу	40% од вредности, максимално 200.000 динара
101.4.4.	Набавка машина за обраду земљишта	40% од вредности, максимално 200.000 динара
101.4.5.	Набавка сејалица	40% од вредности, максимално 200.000 динара
101.4.6.	Набавка прскалица за прихрану и заштиту биљака од болести, штеточина и корова	40% од вредности, максимално 200.000 динара

101.5.1.	Набавка нових пчелињих друштава	50% од вредности, максимално 50.000 динара
101.5.2.	Набавка опреме за пчеларство	50% од вредности, максимално 80.000 динара
101.5.3.	Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава	40% од вредности, максимално 80.000 динара
101.6.2.	Набавка нове опреме за рибњаке	30% од вредности, максимално 150.000 динара

3.1.11. Индикатори/показатељи

Редни број	Назив показатеља
1.	Број газдинстава која су модернизовала производњу
2.	Површина под новим вишегодишњим засадима
3.	Број набављених грла
4.	Број новонабављене механизације
5.	Површина под заштићеним простором
6.	Број набављених кошница
7.	Број рибњака

3.1.12. Административна процедура

Захтеви се подnose од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће се преузимати на писарници општине Горњи Милановац. Општинска управа-одељење за привреду и финансије врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује председник општине и исти остаје отворен до утрошка планираних средстава а најкасније до 15. децембра 2016. године.

На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева председник општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

3.2. Назив мере: Инвестиције за прераду и маркетинг пољопривредних и рибарских производа

Шифра мере: 103

Листа инвестиција у оквиру мере

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
103.3.2.	Набавка нове опреме и уређаја за сушење воћа, грожђа и поврћа, као и њихових производа
103.3.4.	Набавка нове опреме и уређаја за бланширање, пастеризацију и стерилизацију производа
103.3.7.	Набавка нове опреме, уређаја и репроматеријала за производњу вина, ракија и других алкохолних пића

3.2.1. ОбразложењеПреглед по секторима:

Сектор: Воће, грозђе, поврће (укључујући и печурке) и маркетинг

Иако ова газдинства карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа. Високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене доводе до ниског нивоа профита, а самим тим и до немогућности инвестирања у нове капацитете. Низак степен образовања и стручне оспособљености ствара потешкоће када је реч о правилној употреби савремене опреме и коришћењу инпута, сортирању, паковању, складиштењу и преради, примени савремених метода за наводњавање, што резултира проблемом у ланцу прераде воћа, грозђа и поврћа обзиром да фабрике не добијају довољне количине високо квалитетних производа.

3.2.2. Циљеви мере

Општи циљеви: Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљања ресурсима и заштите животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта.

Специфични циљеви:

Повећање површина у заштићеном и полузаштићеном простору; Повећање производње; Побољшање квалитета машина; Повећање уписаности, Повећање прихода.

3.2.3. Веза са мерама Националног програма за рурални развој Републике Србије (НПРР)

Није примењиво.

3.2.4. Крајњи корисници

Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју са активним статусом.

3.2.5. Економска одрживост

Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

3.2.6. Општи критеријуми за кориснике

-Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава;

-Корисник мора да има пребивалиште и земљиште (у својини или узето у закуп) на подручју општине Горњи Милановац;

-Предмет субвенције је набавка нове механизације и опреме;

-Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно да иста инвестиција није предмет другог поступка за коришћење подстицаја;

-У случају када корисник није власник земљишта на коме се инвестиција врши, треба да се достави уговор о закупу. Уговор између заинтересованих страна треба да покрије период од најмање десет година;

-Корисник мора доставити потврду да је измирио све своје доспеле пореске обавезе према Општини Горњи Милановац;

-Корисник не сме да отуђи предмет инвестиције за коју је остварио подстицаје у року од пет година од дана исплате подстицаја и да се у том периоду предмет наменски користи;

-Корисник доставља доказ о извршеном плаћању и набавци предмета субвенције, које мора бити извршено у периоду од 01.06.2015. године до дана подношења захтева, и то:

1) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или

2) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и фискалног исчека ако је плаћање извршено готовински,

3.2.7. Специфични критеријуми

Нема специфичних критеријума

3.2.8. Пример прихватљивих трошкова

Корисник доставља доказ о извршеном плаћању и набавци предмета субвенције, које мора бити извршено у периоду од 01.06.2015. године до дана подношења захтева, и то 1) рачун (фактура) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или 2) рачун (фактура) која гласи на име и фискални исчек ако је плаћање извршено готовински

3.2.9. Критеријуми селекције

Нема критеријума селекције.

3.2.10. Интензитет помоћи

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције	Интензитет помоћи
103.3.2.	Набавка нове опреме и уређаја за сушење воћа, грожђа и поврћа, као и њихових производа	40% од вредности, максимално 150.000 динара
103.3.4.	Набавка нове опреме и уређаја за бланширање, пастеризацију и стерилизацију производа	40% од вредности, максимално 150.000 динара
103.3.7.	Набавка нове опреме, уређаја и репроматеријала за производњу вина, ракија и других алкохолних пића	40% од вредности, максимално 150.000 динара

3.2.11. Индикатори/показатељи

Редни број	Назив показатеља
1.	Број газдинстава која су модернизовала производњу
2.	Број новозапослених у сектору

3.2.12. Административна процедура

Захтеви се подносе од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће се преузимати на писарници општине Горњи Милановац. Општинска управа-одељење за привреду и финансије врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује председник општине и исти остаје отворен до утрошка планираних средстава а најкасније до 15. децембра 2016. године.

На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева председник општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

3.3. Назив мере: Одрживо коришћење шумских ресурса

Шифра мере: 201.2

Листа инвестиција у оквиру мере

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
201.2.3.	Улагања у шумарске технологије и у прераду, у мобилизацију и у пласирање шумских производа на тржиште

3.3.1. Образложење

Овом мером ће се помоћи нашим пољопривредним газдинствима да прошире производњу, да обезбеде врхунски квалитет који је неопходан да би могли да постигну неопходну конкурентност.

3.3.2. Циљеви мере

Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљања ресурсима и заштите животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта.

3.3.3. Веза са мерама Националног програма за рурални развој Републике Србије (НПРР)

Није примењиво.

3.3.4. Крајњи корисници

Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју са активним статусом.

3.3.5. Економска одрживост

Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

3.3.6. Општи критеријуми за кориснике

-Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава;

-Корисник мора да има пребивалиште и земљиште (у својини или узето у закуп) на подручју општине Горњи Милановац;

-Предмет субвенције је набавка нове механизације и опреме;

-Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно да иста инвестиција није предмет другог поступка за коришћење подстицаја;

-У случају када корисник није власник земљишта на коме се инвестиција врши, треба да се достави уговор о закупу. Уговор између заинтересованих страна треба да покрије период од најмање десет година;

-Корисник мора доставити потврду да је измирио све своје доспеле пореске обавезе према Општини Горњи Милановац;

-Корисник не сме да отуђи предмет инвестиције за коју је остварио подстицаје у року од пет година од дана исплате подстицаја и да се у том периоду предмет наменски користи;

-Корисник доставља доказ о извршеном плаћању и набавци предмета субвенције, које мора бити извршено у периоду од 01.06.2015. године до дана подношења захтева, и то:

- 1) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или
- 2) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и фискалног исчека ако је плаћање извршено готовински,

3.3.7. Специфични критеријуми

Није примењиво.

3.3.8. Пример прихватљивих трошкова

Корисник доставља доказ о извршеном плаћању и набавци предмета субвенције, које мора бити извршено у периоду од 01.06.2015. године до дана подношења захтева, и то 1) рачун (фактура) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или 2) рачун (фактура) која гласи на име и фискални исчак ако је плаћање извршено готовински;

3.3.9. Критеријуми селекције

Нема критеријума селекције.

3.3.10. Интензитет помоћи

Шифра инвестиције	Назив инвестиције	Интезитет помоћи
201.2.3.	Улагања у шумарске технологије и у прераду, у мобилизацију и у пласирање шумских производа на тржиште	30% од вредности, максимално 50.000 динара

3.3.11. Индикатори/показатељи

Редни број	Назив показатеља
1.	Број газдинстава која су модернизовала производњу
2.	Број новонабављене механизације

3.3.12. Административна процедура

Захтеви се подnose од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће се преузимати на писарници општине Горњи Милановац. Општинска управа-одељење за привреду и финансије врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по

систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује председник општине и исти остаје отворен до утрошка планираних средстава а најкасније до 15. децембра 2016. године.

На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева председник општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

3.4. Назив мере: Трансфер знања и развој саветодавства-Унапређење обука у области пољопривреде и руралног развоја

Шифра мере: 305

Листа инвестиција у оквиру мере

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
305.1.	Стручно оспособљавање и активности стицања вештина и показане активности
305.2.	Информативне активности: сајмови, изложбе, манифестације, студијска путовања

3.4.1. Образложење

Овом мером ће се омогућити нашим удружењима у области пољопривреде стицање неопходних знања и вештина како би обезбедили врхунски квалитет у производњи који је неопходан да би могли да постигну конкурентност неопходну за пласирање производа а посебно за извоз у ЕУ.

3.4.2. Циљеви мере

Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљања ресурсима и заштите животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта.

3.4.3. Веза са мерама Националног програма за рурални развој Републике Србије (НПРР)

Није примењиво.

3.4.4. Крајњи корисници

Крајњи корисници су удружења у области пољопривреде са седиштем на територији општине Горњи Милановац која су регистрована у складу са законом.

3.4.5. Економска одрживост

Приликом предаје захтева удружење није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

3.4.6. Општи критеријуми за кориснике

Удружење мора имати статус правног лица са седиштем удружења на територији општине Горњи Милановац, удружење мора бити основано у складу са прописима којим је уређено оснивање удружења и исто мора бити уписано у прописани регистар, удружење мора имати усвојен годишњи план рада.

3.4.7. Специфични критеријуми

Корисник доставља доказ о предмету субвенције, које мора бити извршено у периоду од 01.01.2016. године до дана подношења захтева, и то рачун (фактура) која гласи на име удружења и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или 2) рачун (фактура) која гласи на име удружења и фискални исечак ако је плаћање извршено готовински;

3.4.8. Пример прихватљивих трошкова

Корисник доставља доказ о набавци предмета субвенције, који су непосредно везани за стручно оспособљавање и активности стицања вештина и показане активности чланова удружења, и Информативне активности удружења: сајмови, изложбе, манифестације, студијска путовања

3.4.9. Критеријуми селекције

Нема критеријума селекције.

3.4.10. Интензитет помоћи

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције	Интензитет помоћи
305.1.	Стручно оспособљавање и активности стицања вештина и показане активности	50% од вредности, максимално 50.000 динара
305.2.	Информативне активности: сајмови, изложбе, манифестације, студијска путовања	50% од вредности, максимално 50.000 динара

3.4.11. Индикатори/показатељи

Редни број	Назив показатеља
1.	Број газдинстава која су модернизовала производњу
2.	Површина под новим вишегодишњим засадима
3.	Број набављених грла
4.	Број новонабављене механизације
5.	Површина под заштићеним простором
6.	Број набављених кошница

3.4.12. Административна процедура

Захтеви се подnose од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће се преузимати на писарници општине Горњи Милановац. Општинска управа-одељење за привреду и финансије врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује председник општине и исти остаје отворен до утрошка планираних средстава а најкасније до 15. децембра 2016. године.

На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева председник општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

Табела 1. Показатељи које је потребно навести у Анексу 1 уводног дела Програма

Назив показатеља	Јединица мере	Вредност показатеља	Година	Извор податка
ОПШТИ ПОДАЦИ				
Административни и географски положај				
Аутономна покрајина	назив	-		
Регион	назив	Шумадија и Западна Србија	2012	рзс*
Област	назив	Моравичка област	2012	рзс*
Град или општина	назив	Горњи Милановац	2012	рзс*
Површина	км ²	836 km ²	2012	рзс*
Број насеља	број	63	2012	рзс*
Број катастарских општина	број	63	2012	рзс*
Подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП) ¹	број	Бело Поље, Богданица, Брајићи, Брезна, Брезовица, Варнице, Гојна Гора, Горња Црнућа, Горњи Бањани, Грабовица, Доња Врбава, Дружетићи, Заграђе, Јабланица, Коштунићи, Леушићи, Лозањ, Мајдан, Полом, Прњавор, Рудник, Срезојевци и Теочин	2013	Правилник
Демографски показатељи				
Број становника	број	44.406	2011	рзс**
Број становника у руралним подручјима	број	20.190	2011	рзс**

¹ Навести да ли су на територији АП/ЛРС идентификована насељена места или цела територија општине, односно сва насељена места на територији општине која испуњавају бар један од критеријума наведених у Правилнику о подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди („Службени гласник РС“, број 29/13) која се могу окарактерисати као подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП), имајући у виду да је МПЗЖС посредством националног стратешког документа препознао потребу да се кроз систем подршке уваже отежавајуће околности за пољопривредну производњу које постоје у овим подручјима.

Број домаћинства	број	15.606	2012	рзс*
Густина насељености (број становника / површина, км ²)		53 становника/км ²		
Промена броја становника (2011/2002):	%	- 6,7	2011	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС	%		2011	рзс**
Учешће становништва млађег од 15 година	%	12,9	2011	рзс**
Учешће становништва старијег од 65 година	%	19,3	2011	рзс**
Просечна старост	година	43,7	2012	рзс*
Индекс старења ²	индекс	1,43	2012	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем	%	15,6 (6.933)	2012	рзс*
Са основним образовањем	%	19,5 (8.703)	2012	рзс*
Са средњим образовањем	%	41,8 (18.604)	2012	рзс*
Са вишим и високим образовањем	%	9,8 (4.366)	2012	рзс*
Учешће пољопривредног у укупном становништву	%	14 (6.236)		
Природни услови				
Релеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)		Истиче се брдско-планински релеф, има и равничарски у долинама река и планински		интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и бонитетна класа ³		Највише има земљишта VI и VII катастарске класе, затим V, VIII, IV и III, а најмање I и II класе, по култури највише је њива, затим ливаде, пашњаци и воћњаци		интерни
Клима		умерено-континентална, хумидна, субхумидна и благохумидна		интерни
Просечна количина падавина	мм	од 788 мм до 985 мм		интерни
Средња годишња температура	°C	од 7,2 °C до 11 °C		интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)		Реке : Каменица, Чемерница, Дичина, Деспотовица, Драгобиљ и Качер		интерни
Површина под шумом	ha	27.121,96	2012	рзс*
Учешће површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС	%	32,9		рзс*
Пошумљене површине у претходној години	ha	1,92		рзс*
Посечена дрвна маса	m ³	18.731	2012	рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ				
Стање ресурса				
Број пољопривредних газдинстава:	број	5.909	2012	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	број	4.957 укупно РПГ од тога активна 3.725 пасивна 1232	2015	Управа за трезор ⁴
- породична пољопривредна газдинства		4.951	2015	
- правна лица и предузетници		6	2015	
Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ)	ha	29.526	2012	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС	%	46,2		
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало ⁵	ha,	29.526	2012	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало ⁶	ha,	10.197	2012	рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству	ha	1	2012	рзс***
Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом	ha	/		интерни
Пољопривредна газдинства која наводњавају КПЗ	број	502	2012	рзс***
Наводњавана површина КПЗ	ha	448	2012	рзс***
Површина пољ.земљишта у јавној својини на територији АП/ЈЛС ⁷	ha	676.6040	2015	интерни
Површина пољ.земљишта у јавној својини која се даје у закуп:	ha	Планирано за давање у закуп 138,9448	2015	интерни
физичка лица : правна лица	%	/	2014	интерни
Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела	број	154.780	2012	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине	број	20.709	2012	рзс***
Пољопривредни објекти ⁸	број	19.678	2012	рзс***
Хладњаче, сушаре, стакленици и пластеници	број	467	2012	рзс***
Употреба мин. ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља	ha, број пољ.газд.	27.245 ha, 12.571 ПП	2012	рзс***

² Однос броја старог (60 и више година) и младог (0-19 година) становништва.³ Према Правилнику о катастарском класирању и бонитирању земљишта („Службени гласник РС“, број 63/2014).⁴ Организациона јединица Управе за трезор на територији ЈЛС.⁵ Окућница, расадници и др.⁶ Цвеће и украсно биље, угари и др.⁷ Укључујући и утрине и пашњаке који су враћени сеоским заједницама на коришћење.⁸ Пољопривредни објекти за смештај стоке, пољопривредних производа на газдинству (кошеви за кукуруз, амбари и силоси) и пољопривредних машина и опреме.

Чланови газдинства ⁹ и стално запослени на газдинству:	број	14.374	2012	рзс***
(на породичном ПП : на газдинству правног лица / предузетника)	%	0,34	2012	рзс***
Годишње радне јединице ¹⁰	број	7481	2012	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника ¹¹	број	1 земљорад. задруга и 4 удружења		интерни
Производња пољопривредних производа¹²:	количина			
- биљна производња	тона	25.297	2012	рзс***
- сточарска производња	тона, лит., комада	немамо податке		интерни
ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА				
Рурална инфраструктура				
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>				
Дужина путева ¹³	km	1.649,7	2012	рзс*
Поште и телефонски претплатници	број	18.148	2012	рзс*
<i>Водопривредна инфраструктура</i>				
Домаћинства прикључена на водоводну мрежу	број	11.091	2012	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу	број	8.620	2012	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде	хиљ.м³	2.388	2012	рзс*
Пречишћене отпадне воде	хиљ.м³	2.062	2012	рзс*
<i>Енергетска инфраструктура</i>				
Производња и снабдевање електричном енергијом ¹⁴	број	ЕД Чачак и ЕД Лазаревац		интерни
<i>Социјална инфраструктура</i>				
Објекти образовне инфраструктуре ¹⁵	број	49	2012/13. шк. год.	рзс*
Број становника на једног лекара	број	379	2012	рзс*
Број корисника социјалне заштите	број	2070	2013	рзс*
Диверзификација руралне економије				
Запослени у сектору пољопривреде, шумарства и водопривреде	број	53	2012	рзс* рзс***
Газдинства која обављају друге профитабилне активности ¹⁶	број	952	2012	рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста ¹⁷ на територији АП/ЈЛС	број	10.107; 9,4	2012	рзс*
Трансфер знања и информација				
Пољопривредна саветодавна стручна служба	да / не	Подручје општине Горњи Милановац покрива ПССС Чачак		интерни
Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем ¹⁸	број	ПССС директно сарађује са 63 одабрана пољопр. домаћинства која посећује – интензивно се прате више пута годишње, а број осталих које се укључује у саветодавни систем кроз предавања, анализу земљишта и савете је од 550 до 600 газдинстава	2014	ПССС

РЗС* - „Општине и региони у Републици Србији“, Републички завод за статистику, www.webrzs.stat.gov.rs

РЗС** - Попис становништва 2011, Републички завод за статистику, www.webrzs.stat.gov.rs

РЗС*** - Попис пољопривреде 2012 (Књига пописа 1 и Књига пописа 2), Републички завод за статист. www.webrzs.stat.gov.rs

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ
Број: 3-06-3/2016 од 18. јануара 2016. године

ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ
Милисав Мирковић, с.р.

⁹ Укључујући и носиоца пољопривредног газдинства.

¹⁰ Јединица мере која представља количину људског рада утрошену за обављање пољопривредне делатности на газдинству; представља еквивалент рада једног лица, тј. пуно радно време у једној години: 8 сати дневно, 225 радних дана у години.

¹¹ Навести број регистрованих задружних организација и удружења пољопривредних произвођача, активно функционалних на територији АП/ЈЛС

¹² Остварени обим производње најзначајнијих пољопривредних производа са становишта АП/ЈЛС.

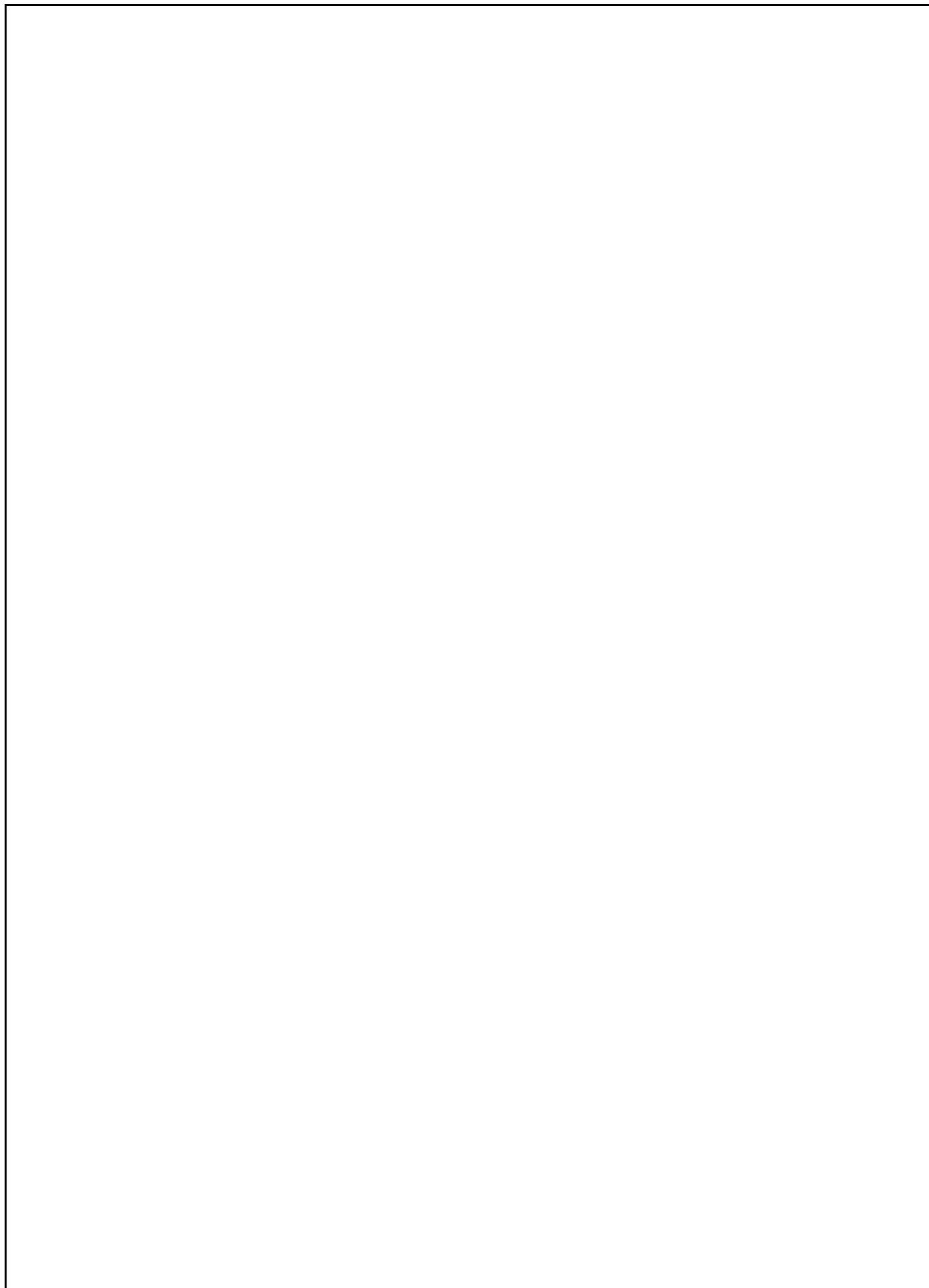
¹³ Навести укупну дужину путева на територији АП/ЈЛС (укључујући државне путеве I и II реда и општинске путеве).

¹⁴ Навести број објеката за производњу (хидроелектране, термоелектране и др.), трансформацију и пренос електричне енергије на територији АП/ЈЛС.

¹⁵ Установе за децу предшколског узраста, основне и средње школе, високе школе и факултети на територији АП/ЈЛС.

¹⁶ Осим пољопривредне, а у вези су са газдинством (нпр. прерада пољопривредних производа, рурални туризам, активности у шумарству, обрада дрвета, народна радиност, производња енергије из обновљивих извора, узгој рибе и др.).

¹⁷ Домаћи и страни.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Број: 320-00-10433/2015-09
Датум: 14. јануар 2016. године
Београд
Немањина 22-26

ОПШТИНА ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ
-Председник општине-

ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

У прилогу дописа достављамо Решење о давању претходне сагласности на Предлог програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за подручје општине Горњи Милановац за 2016. годину, број: 320-00-10433/2015-09 од 14. јануара 2016. године, које је ово министарство донело на основу захтева општине Горњи Милановац, број: 1-320-167/2015 од 18. децембра 2015. године, као и фотокопију Предлога програма на који је дата сагласност и који је саставни део Решења.

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР
проф. др Зоран Рајић
по овлашћењу министра
број: 119-01-13/2/2015-09
од 12. јануара 2015. године

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Број: 320-00-10433/2015-09
Датум: 14. јануар 2016. године
Београд
Немањина 22-26

На основу члана 13. став 4. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 10/13, 142/14 и 103/15),

Министар пољопривреде и заштите животне средине доноси

РЕШЕЊЕ

о давању претходне сагласности на Предлог програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за подручје општине Горњи Милановац за 2016. годину

I.

Даје се претходна сагласност на Предлог програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за подручје општине Горњи Милановац за 2016. годину (у прилогу Решења и чини његов саставни део), који је доставила општина Горњи Милановац, дописом број: 1-320-167/2015 од 18. децембра 2015. године.

II.

Ово решење доставити општини Горњи Милановац, на даљу надлежност.

Образложење

Општина Горњи Милановац, дописом број: 1-320-167/2015 од 18. децембра 2015. године, доставила је Министарству пољопривреде и заштите животне средине, ради давања претходне сагласности, Предлог програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за подручје општине Горњи Милановац за 2016. годину (у даљем тексту: Предлог програма).

Чланом 13. став 1. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 10/13, 142/14 и 103/15 - у даљем тексту: Закон), прописано је да органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе могу да утврђују мере подршке за спровођење пољопривредне политике за подручје територије аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, осим директних плаћања, а која се не односе на регресе за трошкове складиштења у јавним складиштима, регресе за репродуктивни материјал, и то само за вештачко осеменавање, као и мере политике руралног развоја за подручје територије аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Чланом 13. став 3. Закона прописано је да се средства за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја обезбеђују у буџету аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и користе се у складу са програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја.

Одредбом члана 13. став 4. Закона прописано је да програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја доноси надлежни орган аутономне покрајине, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз претходну сагласност министарства надлежног за послове пољопривреде.

Чланом 13. став 5. Закона прописано је да подршка спровођења пољопривредне политике и политике руралног развоја у аутономној покрајини и јединицама локалне самоуправе не може бити у супротности са Националним програмом за пољопривреду и Националним програмом руралног развоја.

Имајући у виду чињеницу да нису донети национални програми руралног развоја и за пољопривреду за следећи програмски период, не постоји важећи национални програм са којим је могуће извршити упоређивање достављеног Предлога програма, односно утврдити усклађеност мера подршке које су наведене у достављеном Предлогу програма.

Имајући у виду да су достављеним Предлогом програма утврђене мере подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за подручје општине Горњи Милановац за 2016. годину, да су средства обезбеђена у буџету општине Горњи Милановац, као и да мере утврђене Предлогом програма, нису у супротности са одредбом члана 13. став 1. Закона, којим је јасно прописано које врсте мера подршке не могу да утврђују органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, решено је као у диспозитиву.

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР

проф. др Зоран Рајић
по овлашћењу министра
број: 119-01-13/2/2015-09
од 12. јануара 2015. године

САДРЖАЈ

АКТА ОПШТИНСКОГ ВЕЋА

924. Закључак о утврђивању Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Горњи Милановац за 2016. годину.....	страна 1.
Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Горњи Милановац за 2016. годину.....	страна 2.

ИЗДАВАЧ: Општинска управа општине Горњи Милановац

Администрација: Одељење за скупштинске послове Општинске управе Горњи Милановац,

Одговорни уредник Горица Петровић, начелник Општинске управе општине Г. Милановац.

Жиро рачун за претплату: Прихода општинских органа управе Горњи Милановац, бр. 840-742351843-94

Службени гласник општине Горњи Милановац уписан је у Регистар јавних гласила

Решењем Министарства правде и локалне самоуправе број 651-01-255/2001-09